

Màster Universitari

**Formació del Professorat
d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat**

FACULTAT D'EDUCACIÓ, TRADUCCIÓ I CIÈNCIES HUMANES

UVIC | UVIC-UCC

ANÀLISI I APLICACIÓ DE LA COMPETÈNCIA INTERCULTURAL A TRAVÉS D'UNA UNITAT DIDÀCTICA D'EDUCACIÓ FÍSICA EN ALUMNES DE 2N D'ESO

Treball Final de Màster

Paula Bertran Sanchez

Curs 2019-2020

Tutor: Ignasi Arumí

Màster en Formació del Professorat d'ESO i Batxillerat d'Educació Física

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humans

Universitat de Vic. Universitat Central de Catalunya

2 de juny de 2020

*La unidad en la diversidad es el orden del universo
de la misma manera que todos somos seres humanos,
todos somos distintos.*

*En tanto que ser humano, soy uno contigo; en tanto que señor X,
soy diferente de ti.*

*En tanto que hombre, tú eres distinto de la mujer, pero en tanto que seres
humanos, los dos sois uno.*

*En tanto que ser vivo, tú eres uno con los animales y con todo lo que vive,
pero en tanto que hombre, eres distinto.*

Swami Vivekananda

Agraïments

Agrair la col·laboració del meu tutor de treball final de màster, Ignasi Arumí, per la seva ajuda constant, l'interès demostrat i la motivació transmesa per fer possible aquest projecte. També voldria agrair a en Pere Vila, professor d'educació física i tutor de pràctiques del centre on he realitzat la intervenció, l'Institut de Gurb, per deixar-me realitzar la intervenció tal com l'havia dissenyat, aportant idees però mai imposant-les. Donar gràcies a la meua família, amics i amigues, i professorat que han format part de tota aquesta etapa de desenvolupament personal i que m'han fet ser tal com sóc.

Resum

La cooperació i la igualtat estan clarament acceptades per multitud d'autors com a valors a treballar per emfatitzar un component humanitari a l'educació de la població. S'accepta, de manera general, que cal donar a la societat aquest component des de la formació a les escoles. La globalització i l'avanç tecnològic ens han portat a conèixer, comunicar-nos i conviure amb persones que pertanyen a cultures molt diferents a les nostres i amb creences, valors i conductes molt diverses. La finalitat d'aquesta investigació ha estat veure quins beneficis pot aportar, al component humanitari, l'aplicació d'una unitat didàctica dissenyada especialment per treballar la competència intercultural en un col·lectiu de joves. Per tal de realitzar la intervenció s'ha emprat una metodologia mixta, on s'avaluaven els resultats tant de forma quantitativa com qualitativa. A l'hora d'avaluar l'efecte d'aquesta intervenció s'ha realitzat un qüestionari abans i després de la posada en pràctica de la unitat didàctica. També al final de l'estudi s'han realitzat entrevistes a quatre dels participants. Els resultats obtinguts indiquen que, a través de la intervenció dissenyada, el nivell de competència intercultural de l'alumnat ha millorat. Cal esmentar que, quan analitzem per gèneres, les noies tenen una major competència intercultural, segons els qüestionaris, tant abans com després de la intervenció. Analitzant les entrevistes, però, s'observa que les diferències entre gèneres no són tan grans. Les observacions suggereixen que seria avantatjós treballar la competència intercultural a les escoles i ampliar l'estudi atenent a altres variables.

Paraules clau: Competència intercultural; competència personal i social; educació física; unitat didàctica.

Abstract

Cooperation and equality are clearly accepted by many authors as values to provide a humanitarian component to the education of the population. It is generally accepted that this component can be given to society from schools. Globalization and technological advances have prompted communication, co-existence and getting to know people from different cultures, behaviours, values and beliefs. The aim of the present study is to assess the benefits, to provide a humanitarian component, after applying a didactic unit designed to work the intercultural competence in a group of young people. In order to initiate the intervention, a mixed methodology, both qualitative and quantitative, was designed. To evaluate the effect of the didactic activity, a questionnaire has been run before and after the actual intervention. Moreover, interviews to four of the enrolled students have been performed at the end of the study. Data indicates that the designed intervention yielded an increase in intercultural competence among participants. It is worth mentioning that, separating data obtained in the questionnaires according to the gender of participants, girls seem to have a stronger intercultural competence than boys before and after the intervention. When analysing the interviews, differences between genders are not so big. The study also reveals that it would be advantageous to work on the intercultural competence in schools. In all, it is advisable to enlarge this study taking considering other variables.

Key words: Intercultural competence; social and personal competence; physical education; didactic unit.

ÍNDEX

1. Introducció	2
2. Fonamentació teòrica	4
2.1. De la multiculturalitat a la interculturalitat.....	4
2.2 Dades sobre immigració a Catalunya i Osona	6
2.3 Competències	8
2.3.1 Competència intercultural	8
2.3.2 Competència personal i social	12
2.3.3 Treball de la competència personal i social.....	14
2.4. Treball de la competència interculturalitat als centres educatius	18
2.3. Educació física i interculturalitat	22
2.3.1 Formació del professorat	22
2.3.2. Treball de la competència intercultural a l'aula d'educació física.....	24
3. Hipòtesi i Objectius	27
4. Aplicació pràctica	29
4.1. Metodologia.....	29
4.2. Mostra	30
4.3. Instruments d'observació.....	31
4.4. Disseny de la intervenció.....	34
4.5. Anàlisi de resultats	36
5. Resultats.....	38
6. Discussió	51
7. Limitacions, fortaleces i conclusions	55
8. Bibliografia.....	58
ANNEXOS	63
9.1. Annex 1. El qüestionari	64
9.2. Annex 2. L'entrevista	66
9.3. Annex 3. La unitat didàctica	67
9.4. Annex 4. Les entrevistes completes.....	80

1. Introducció

El present Treball de Final de Màster és el resultat d'una investigació duta a terme a Gurb, Catalunya. La fi d'aquest estudi és definir i dissenyar el treball apropiat per fer amb l'alumnat, amb l'objectiu de millorar la seva competència intercultural.

El motiu pel qual he escollit aquesta temàtica d'estudi té dues cares, una de caràcter personal i l'altra amb un caràcter més professional. La societat en la qual vivim és multicultural. Tenint en compte aquest fet, és poc lògic no pensar en la possibilitat de convertir-la en intercultural. El fet que hi hagi una coexistència física entre grups culturalment diferents no genera una convivència social positiva, enriquidora, és a dir intercultural. Però deixar que l'atzar s'encarregui de fer aquest canvi ideal és utòpic, i més encara, és perillós, ja que, podria donar lloc al racisme, la formació de guetos, etnocidis i resistències culturals, lingüístiques i religioses.

A més, la cooperació, la igualtat i el treball per una societat empàtica han estat, des de ja fa temps, tres temes que m'han inquietat molt. Penso que realment fa falta canviar la manera que hi ha d'educar. Ho dic en el sentit que encara ara en molts centres educatius no tenen en compte el treball de la competència intercultural, provocant que de forma indirecta, i gairebé inconscient, s'estigui prolongant aquesta societat poc democràtica, solidària i equitativa, i que, a més, s'estigui participant en l'augmentació de l'exclusió. En l'àmbit professional, penso que em pot anar molt bé realitzar un estudi de quelcom hi crec tant. És així ja que permet endinsar-me en el tema des d'una manera més teòrica, donant-me l'oportunitat de poder jutjar amb fonaments i decidir la seva posterior posada en pràctica. Així, investigant, veuré si allò que crec que ajudaria a avançar al món, realment aporta fruits positius.

En la realització d'aquest treball final de màster em plantejo una sèrie d'objectius relacionats en la realització de tot el que representa el treball final. Així doncs, a continuació exposo els objectius que em plantejo:

- Recercar sobre què és i com es pot treballar la competència intercultural.
- Dissenyar i aplicar una unitat didàctica sobre el treball de la competència intercultural.
- Analitzar els resultats obtinguts en la intervenció i extreure unes conclusions.

L'estructura que segueix aquest treball d'estudi s'ha realitzat de tal manera que ajudi al lector a comprendre la investigació. En primer lloc es troba la fonamentació teòrica, on es plasmen diferents temes relacionats amb la interculturalitat i les competències com a temes generals i es va profunditzant cap a l'Educació Física i cap a la competència intercultural i la competència personal i social. A continuació es mostra la hipòtesi i els objectius de la recerca.

Tot seguit es presenta l'aplicació pràctica. En aquesta hi apareixen el paradigma d'investigació, la mostra analitzada, els instruments d'observació que s'han utilitzat per recollir les dades; l'enquesta i l'entrevista. Seguidament s'explica la intervenció realitzada; que es tracta d'un estudi realitzat a través de la metodologia mixta. Tot seguit es mostra el procés que s'ha seguit en la intervenció.

A continuació, es troba l'anàlisi de resultats i la discussió on, a través dels autors i d'una opinió personal, s'expliquen el perquè dels resultats. Seguidament es comenten les limitacions i les fortaleces i es fan unes conclusions de què ha suposat realitzar aquest treball. Per acabar, es presenten les referències bibliogràfiques i els annexos.

2. Fonamentació teòrica

2.1. De la multiculturalitat a la interculturalitat

Cuevas, Fernandez i Pastor (2009) citen a Medina (2002) al seu assaig sobre l'educació física i educació intercultural, defineixen:

“En cuanto a la confusión terminológica que existe en este campo, conviene subrayar, aunque sea de forma simplificada, que cuando hablamos de *multiculturalismo*, nos estamos refiriendo a la coexistencia de personas de diferente cultura en un mismo lugar sin interacción; mientras que cuando se produce esa interacción y se produce intercambio de información, costumbres o valores entre sujetos de diferente cultura, nos estaríamos refiriendo al *interculturalismo*”. (Medina, 2002, p.16).

Segons la UNESCO (2013) la interculturalitat descriu el que passa quan els membres de dos grups culturals diferents interactuen o influeixen a un altre d'alguna manera, sigui en persona o a través de diferents formes de mediació. Esmenta que la societat en la qual vivim és multicultural, i que la diversitat cultural la podem trobar en qualsevol context, com per exemple veïns del mateix edifici, companys de feina, practicant esport, entre d'altres. Per aquest motiu, la UNESCO (2013) posar èmfasi en el fet que es treballi aquesta competència intercultural.

Una altra manera d'entendre el concepte és com Walsh (1998) citat a Walsh (2005) ens diu que la interculturalitat com a concepte i pràctica significa “entre cultures”, però no simplement un contacte entre cultures, sinó que un intercanvi que s'estableix de manera equitativa, en condicions d'igualtat. Aquest contacte permet crear relacions, comunicacions i aprenentatges entre persones i té com a objectiu potenciar el respecte mutu per sobre de les diferències culturals i socials. Seguint amb Walsh (1998) citat a Walsh (2005), la interculturalitat, en ella mateixa, pretén trencar amb la idea que hi ha una cultura dominant i altres de subordinades i, d'aquesta manera, vetlla per la igualtat i el respecte, i aconseguir la convivència entre els membres de la societat.

Un cop explicada la diferència entre els dos conceptes, cal tenir en compte que una societat democràtica no pot ser entesa d'altra manera que com a suma d'individus lliures. El reconeixement de la llibertat dels individus és, per tant, el que permet afirmar que tots ells, si tenim en compte el dret a pensar i expressar-se són iguals. Aquest tret

el poden fer com els sembli i en companyia de qui vulguin. A més, sempre s'ha de tenir en compte que de la mateixa manera que poden pensar i expressar el que els hi sembli també tenen l'obligació de respectar que tots els altres puguin també fer el mateix. Així doncs, hem dit que hi ha dret a la igualtat, per tant, precisament per la mateixa raó i en la mateixa mesura, hi ha dret a la diferència, i per aquest motiu, és important que tota societat democràtica se centri en la interculturalitat, la qual pressuposa, d'entrada, el reconeixement, en igualtat de condicions, de tota identitat cultural, i per tant, la negació que una cultura determinada pugui imposar-se damunt les altres, és a dir, cap cultura és superior a les altres. (Espona i Rosés, 2002).

Janer (2013) hi dóna un punt de vista més focalitzat a les professions. Comença parlant sobre les organitzacions i els professionals que treballen en els àmbits social, educatiu i sanitari. Ens diu que tenen la necessitat de desenvolupar, cada cop més, capacitats per a la comunicació intercultural amb persones d'altres orígens culturals, i també gestionar aspectes de diversitat en l'entorn organitzatiu i social en què treballen.

Aquesta autora ens adverteix que moltes vegades es comet l'error de reduir la visió de diversitat a una sola categoria, la cultural, i associar la immigració amb diversitat, assenyalant l'immigrant com a únic portador de diferència. A més, se sol identificar la diferència com a problema, qui és diferent és "pitjor" o "inferior". Si es fa això, s'obliden les altres diferències existents entre la població com pot ser el gènere, l'edat, la classe social, la religió, l'orientació sexual, la llengua, situació familiar, educació, entre d'altres. També oblidem les similituds i afinitats que es comparteixen amb els grups o els individus immigrants. (Janer, 2013, p.42).

Seguint amb l'autora, ens diu que cada persona té una percepció a priori de la diversitat, que es pot mirar com una oportunitat o com una amenaça. La diversitat es pot veure com una riquesa que pot generar més possibilitats d'intercanvi i millora, però també pot implicar reptes en la relació, incomoditats i conflictes d'intolerància ètica, religiosa i cultural que dificulten la comunicació personal. Les percepcions són fruit de les experiències i es poden modificar com a resultat del procés d'aprenentatge permanent a través de les relacions que s'estableixen amb les altres persones.

"Reconèixer-se com a portador de diferències és una competència professional intercultural bàsica" (Janer, 2013, p.42). Amb aquesta frase l'autora vol dir que hem de partir de la consideració que tots som diferents, es tracta de reconèixer la pròpia diversitat, identificar les emocions associades a sentir-se diferent, com poden ser la

ràbia, por, decepció, inseguretat, tristesa, solitud, impotència, entre d'altres, i poder pensar com es gestiona aquesta diferència. És que, si es pensa que el diferent és l'altre i jo no em reconec com a portador de diferència, l'altre quedarà llunyà, i costarà identificar les similituds que s'hi pugui tenir. A més, hi ha una part essencial en què totes les persones volem el mateix: ens agrada que ens reconeixin que ens respectin, que ens estimin. Així doncs, reconèixer-se com a portador de diferències és una competència professional intercultural bàsica, és acceptar el valor de la diversitat. Comprendre i situar la importància i la influència de la diversitat cultural en el lloc que li correspon, sense donar-li més pes del que té i, a l'inrevés, sense negar-ho.

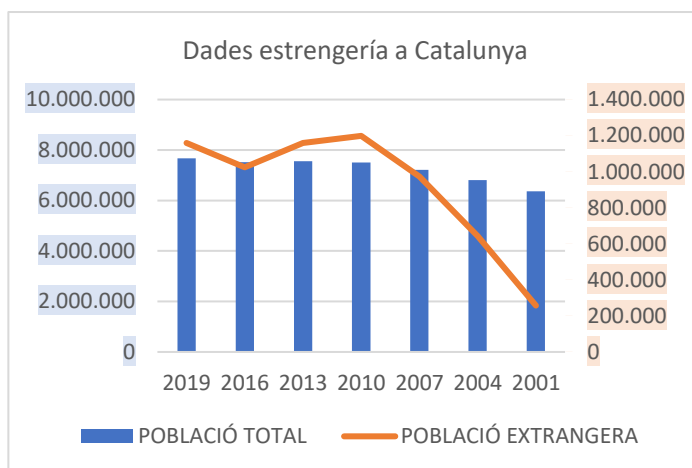
Després de l'anàlisi de diversos autors, queda clar que el que els autors creuen que és el correcte per aquesta societat és treballar de manera que formem persones competents a nivell intercultural, ja que tal com hem anat veient al llarg d'aquest punt, l'objectiu és passar d'una societat multicultural, on persones de cultures diferents conviuen sense interactuar, a una societat intercultural on les persones no només es respectin les unes a les altres, sinó que també interactuïn i aprenguin mútuament les unes de les altres.

2.2 Dades sobre immigració a Catalunya i Osona

Encara que Catalunya ha viscut l'experiència de l'emigració, sempre s'ha caracteritzat per ser un país d'immigració. La població catalana a principis dels anys 90 era de 2.000.000, l'any 1998 ja era de 6.000.000 i segons les dades del 2019, actualment hi ha 7.675.217 habitants (Indecat). És una realitat que la població segueix creixent i no és només perquè la taxa de mortalitat ha disminuït molt respecte al segle passat, sinó que tal com es pot comprovar en les següents taula (*taula 1*) i gràfic (*gràfic 1*) hi ha un gran nombre de persones que immigren a Catalunya.

	POBLACIÓ TOTAL	POBLACIÓ ESTRANGERA
2019	7.675.217	1.159.427
2016	7.522.596	1.023.398
2013	7.553.650	1.158.472
2010	7.512.381	1.198.538
2007	7.210.508	972.507
2004	6.813.319	642.846
2001	6.361.364	257.320

Taula 1: Dades població total i estrangera residents a Catalunya des de l'any 2001 fins l'any 2019.

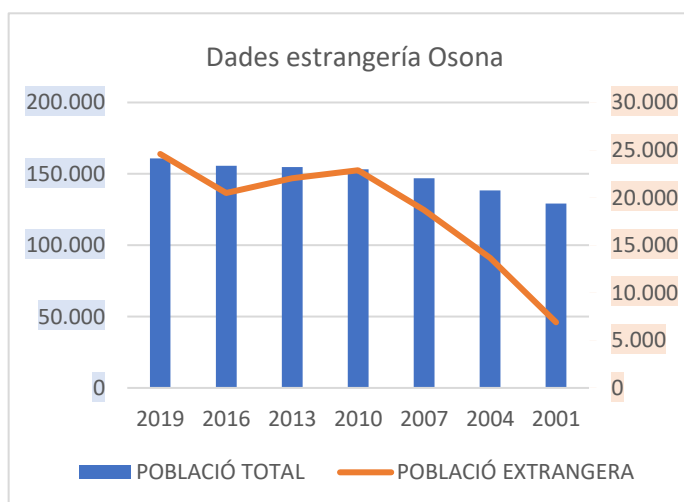
Gràfic 1: Tendència de l'increment de la població total i estrangera a Catalunya en els darrers 20 anys.

Com podem observar a la taula anterior (Taula 1), el 2010 hi va haver un increment molt elevat de persones estrangeres a Catalunya. De fet, és l'any al qual hi ha més immigrants a Catalunya. Si ens fixem en les últimes dades recollides, observem que aquest últim any, 2019, el nombre d'estrangers ha augmentat considerablement.

Pel que fa a Osona, observem clarament com l'any 2010 (Taula 2) el nombre de persones estrangeres va fer un increment molt significatiu, després es pot observar al gràfic 2 com va disminuint progressivament. Actualment torna a haver-hi un nombre de persones estrangeres molt elevat. Podem veure una diferència entre el nombre de persones estrangeres a Catalunya i el nombre de persones estrangeres a Osona, i és que tenint en compte les taules i gràfics, observem que l'any 2019 és l'any que hi ha més ciutadans estrangers vivint a Osona, en canvi pel que fa al global de Catalunya és l'any 2010.

	POBLACIÓ TOTAL	POBLACIÓ ESTRANGERA
2019	160.821	24.588
2016	155.641	20.494
2013	154.731	22.021
2010	153.152	22.888
2007	146.815	18.710
2004	138.334	13.672
2001	129.205	6.897

Taula 2: Dades població total i estrangera residents a la comarca d'Osona des de l'any 2001 fins l'any 2019.

Gràfic 2: Tendència de l'increment de la població total i estrangera a la comarca d'Osona en els darrers 20 anys.

La realitat social a Catalunya i a Osona és que són molt riques a nivell cultural i tenint en compte els gràfics i les taules realitzats a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Indecat), podem arribar a la conclusió que la població estrangera es manté any rere any entre les mateixes xifres i fins i tot que va en augment.

2.3 Competències

Abans d'entrar en detall de les dues competències que he treballat durant la meva intervenció, la competència intercultural i la competència personal i social, cal realitzar una definició general del concepte competència per tal de tenir una noció bàsica del que parlarem.

Si analitzem el que diu la UNESCO (2013) i Mallart (2010) en el seu estudi citant a Lasnier (2000) i Zabala i Arnau (2007) defineixen competència com una actitud, capacitat, habilitat i/o coneixement per saber fer front a situacions diverses de forma eficaç en un context determinat, i per això és necessari mobilitzar actituds, habilitats i coneixements, al mateix temps i de forma interrelacionada. La competència inclou components cognitius (coneixements), funcionals (aplicació de coneixements), personals (comportament) i ètics (principis que guien el comportament), així que la capacitat de conèixer ha d'anar articulada per parlar i actuar apropiadament en context així que la capacitat de conèixer ha d'anar articulada per parlar i actuar apropiadament en context (UNESCO, 2013).

2.3.1 Competència intercultural

Els conceptes, models i enfocaments sobre la competència intercultural són diversos, tenint en compte les diferents disciplines des de les quals ha estat estudiada i els propòsits que s'han perseguit. Fins al 2009 aproximadament, el terme havia estat acceptat des d'un àmbit polític i econòmic. Des de llavors, a poc a poc ha anat guanyant reconeixement en l'àmbit educatiu (Spitzberg i Changnon, 2009 citat a Sanhueza, Pukner, San i Friz, 2012).

La UNESCO (2013) va redactar un document on va especificar la importància de treballar les competències interculturals, ja que, segons afirmen, aquestes no són innates en tots els individus i en la majoria dels casos és una feina que s'ha de continuar fent al llarg de tota la vida. Tal com es manifesta al document, les competències interculturals fan referència a aprendre a conèixer, fer i ser: hem de conèixer l'altre, hi

hem d'interactuar i hem de reflexionar sobre nosaltres mateixos com a éssers socials. Segons l'experiència dels autors d'aquest document, caldria afegir-hi que també ens hem de conèixer a nosaltres mateixos com a individus, hem de saber interactuar amb la nostra pròpia persona, per tal d'entendre com ens movem a la nostra societat, com ens afecten les relacions socials, perquè actuem de certa manera.

Per complementar aquesta llista d'habilitats, podem dividir les competències interculturals en capacitats independents presentades per la UNESCO (Bryam, 2008 citat per UNESCO, 2013):

- Sabers: coneixements de la cultura
- Saber comprendre: habilitats per interpretar/relacionar-se.
- Saber aprendre: habilitats per descobrir/interactuar.
- Saber ser: disposició a la curiositat i obertura.
- Saber involucrar-se "savoir s'engager": consciència cultural crítica.

D'aquesta manera, tenint en compte el que diuen els autors, la competència intercultural hauria de ser compresa com la interacció entre persones que posseeixen orientacions afectives, cognitives o conductuals diferents. Aquesta interacció no sempre actua en un mateix nivell, per tant, el grau en què les persones manifesten la seva proximitat com un grup serà la manifestació de la seva competència intercultural.

Agafant per base que quan persones que procedeixen de diferents grups interactuen, experimenten d'una manera o altra una certa preocupació que pot deures a la possibilitat de no ser suficientment capaços de desenvolupar-se, preocupació de sortir perjudicat de la trobada o recuperació per poder ser víctima de mal entesos. L'angoixa generada per totes aquestes possibilitats pot crear en ella mateixa dificultats i afectes que dificulten aquesta relació. Tenint en compte el que he dit anteriorment, Aneas (2003) citat a Aneas (2005) ens diu:

“La persona con competencia intercultural evaluaría apreciativamente los aspectos de su propia conducta profesional, de las conductas de las otras personas con las que ha de relacionarse, y los requisitos del trabajo y la organización desde la perspectiva de la cultura. Siendo capaz de dar respuesta a dichos requerimientos (técnicos, sociales e institucionales) mediante conductas fruto de la reflexión, la comprensión y la sensibilidad intercultural. Conductas fruto de una actividad dialógica y crítica, en la que el conocimiento de

uno mismo y la comprensión y respeto por el otro, sean las bases sobre las que analizar las situaciones y plantear las respuestas más adecuadas de una manera proactiva” (Aneas, 2005, p.3).

Un cop definida la competència intercultural, explicaré els efectes segons Aneas (2005). Els efectes de la competència intercultural són diversos i engloben dimensions psicològiques, socials o professionals tant de manera social com individual. Aquests efectes són l'adaptació social, la integració cultural, l'increment en els dots professional i la salut psicològica. Segons l'autora, en aquest discurs es podria discutir que el que ella considera efectes de la competència intercultural no són res més que causes d'aquesta. Estem d'acord amb el considerar que l'existència de certes condicions propiciatòries, facilitaran el procés d'adquisició i exercici de la competència intercultural. Però, des de l'argumentari que s'està seguint, considerem que la persona amb la seva voluntat individual i capacitat d'aprenentatge i desenvolupament pot superar consideracions adverses, tal com postulen les noves teories de la resiliència (Greene, 2002 o Alchourrón de Paladini et al.,2002 citat a Aneas, 2005) Per això, l'autora creu que la competència intercultural és un atribut personal que els efectes poden ser els que s'expliquen a continuació:

Adaptació social

La competència intercultural permet que les persones s'adaptin a contextos culturals que no són propis. L'autora cita a Kim (1988) per tal de parlar-nos del concepte d'adaptació. Aquest autor el vincula a un resultat intercultural d'eficàcia que genera una sensació de benestar i seguretat, aquesta adaptació l'anomena transcultural i es refereix la transformació interna d'un individu quan es troba en un nou entorn cultural en el sentit d'adquirir aptituds i sentir-se bé en aquest nou entorn. Aquests canvis comprenen aspectes afectius i emocionals això com aspectes de comportament, tal com diu Ward et al (1996) citat a Aneas (2005), impliquen la capacitat de la persona per relacionar-se i fer front als reptes i oportunitats que apareixen a l'organització intercultural de manera positiva.

L'autora ens proposa indicadors per avaluar el nivell d'adaptació intercultural basant-se amb l'autor citat anteriorment Kim (1988):

- El coneixement de la llengua de la cultura acollida.
- La motivació respecte a l'adaptació.

- L'actitud positiva cap a la societat d'acollida.
- L'ús dels mitjans de comunicació.

Integració cultural

Segons Berry (1994) citat a Aneas (2005) una persona amb competència intercultural disposa de recursos i capacitats per aconseguir mantenir un equilibri entre el manteniment de la mateixa identitat i el desenvolupament en altres grups culturals. Hem de tenir en compte que la influència del rang dels diferents grups culturals a l'hora de valorar i interpretar el grau d'integració que poden arribar a tenir.

“... cuando los miembros de la cultura dominante aceptan que los grupos de la cultura no dominante mantengan su propia herencia cultural y cuando les estimulan y permiten tomar parte activa de la sociedad, estableciendo relaciones con ellos. Desde la perspectiva del grupo no dominante, la integración es más fácil, cuando sus miembros están interesados en mantener sus propias raíces e identidad cultural, al mismo tiempo que apoyan y refuerzan el establecimiento de relaciones con el grupo dominante.” (Aneas 2005, p.5).

Amb això, l'autora ens vol transmetre que cal tenir present que la integració intercultural pot dependre de com rep una cultura a l'altre. És a dir, no només depèn de com la persona s'integra dins una cultura sinó que també cal que aquesta cultura respecti als nousvinguts.

Increment en els dots professionals

La influència que el domini cognitiu, conductual i actitudinal, respecte a la comunicació i la relació amb una altra cultura, té una influència capital en el nivell de competència de la persona i consegüentment als dots professionals. Aneas (2005) va fer un estudi a empreses de diferents localitats, de diferents mides i de diferents sectors i els resultats van corroborar que un factor clau en la competència intercultural és que les persones desenvolupen adequadament la feina encomanada.

Salut psicològica

La salut psicològica, en el context intercultural, es refereix a la integració harmònica i interna dels diversos components cognitius, afectius i conductuals tant propis com del

nou entorn. Segons Torbiorn (1982) citat a Aneas (2005) una persona que no pot adaptar-se a un grup de persones manifesta aquesta frustració a través de l'agressivitat i hostilitat cap a l'altre grup.

Altres autors, com Ruiz (2012), a la seva tesi doctoral titulada *Validación de un instrumento para el estudio de la sensibilidad intercultural en la provincia de Castellón*, afirma que, després d'haver realitzat l'estudi a Castelló, els resultats obtinguts mostren que la competència intercultural és més elevada en dones que en homes. De fet, afirma que: "Por lo que se puede decir que las mujeres se implican más y prestan más atención al momento de comunicarse con personas de otras culturas" (Ruiz, 2012, p.366). Per altra banda, O. Vázquez, M. A. Fernández, N. G. Mora i M. Fernández (2012) en el seu estudi sobre la sensibilitat intercultural de la població jove d'Andalusia citen a Rincken, Silva, Velasco i Escobar (2009). Aquests afirmen que els homes tenen una valoració general del fet migratori més positiu que les dones, tenen més confiança amb les persones estrangeres i valoren més l'enriquiment cultural.

A l'estudi sobre les necessitats que tenen els adolescents per arribar a ser competents a nivell intercultural que va realitzar Vilà (2006), en el qual analitza diferents competències a alumnes de secundària, concretament estudia les necessitats educatives com a elements fonamentals que han d'estar presents en l'educació ciutadana. Extreure que aquests elements poden millorar la coexistència i les relacions interculturals en benefici d'una pluralitat cultural. (Vilà, 2006). Amb aquest estudi obté resultats en els quals es veu clarament que l'edat de l'alumnat no és rellevant, però sí que ho és el gènere, on observa que les noies són més competents interculturalment que els nois.

2.3.2 Competència personal i social

Segons el departament, la pràctica educativa, ha de potenciar la construcció de les identitats personals, culturals o de gènere des del respecte a la diversitat, i ha de fomentar el desenvolupament integral de tots els alumnes. Cal promoure el reconeixement del dret a la diferència individual en un marc de respecte als valors comuns i, alhora, plurals, propi de les societats democràtiques. Aquest reconeixement contribueix a la comprensió de la pròpia identitat de l'alumne/a, a la cohesió social, al mateix temps que posa els fonaments de la interculturalitat. (Competències Bàsiques de l'àmbit personal i social, 2018, p.5).

Així doncs, quan treballem la interculturalitat, aprofundim també en els aspectes emocionals i socials dels estudiants. Entendre les emocions pròpies és un pas previ per aconseguir una bona interacció social dins i fora de l'aula, i un bon desenvolupament de les competències interculturals de cadascú. Per aconseguir una bona comunicació intercultural, les persones necessiten tenir habilitats socials i sentir-se bé emocionalment. Necessiten comunicar-se bé amb elles mateixes per ser capaces de comunicar-se amb l'altre. Dit això, es pot donar també el cas a l'inrevés, és a dir, la persona que aprèn a comunicar-se amb si mateixa gràcies a l'ajut que li representa saber-se comunicar socialment tant amb persones del seu mateix grup cultural com amb d'altres.

La importància de fer un treball emocional amb l'alumnat va ser tractat al document de la UNESCO (1996), on s'estableix l'educació emocional com a indispensable en el desenvolupament cognitiu, a més d'una eina de prevenció de problemes, ja que molts provenen de conflictes emocionals. La Comissió Internacional sobre Educació per al Segle XXI proposa, en aquest informe, introduir assignatures al sistema educatiu que treballin la formació personal de l'alumnat. Es tracta d'aprofundir en l'autoconeixement i en el benestar físic i psicològic. Aprendre a ser i aprendre a conviure passen a ser aprenentatges imprescindibles per un bon funcionament de la societat actual. Collell i Escudé (2003) també afirmen que s'hauria d'incloure l'educació emocional en el currículum d'educació infantil i primària per prevenir conductes antisocials posteriors. Carpena (2006) fa referència a la importància de treballar els sentiments a l'aula, ens diu que normalment els infants, i també els adults, hi ha ocasions en les quals no saben com se senten i d'altres en què no saben com expressar el que senten. Seguint amb l'autora, aquests fets poden provocar que les relacions entre les persones siguin difícils i poden ser la causa de què els problemes empitjorin. Per aquest motiu, l'autora ens diu que és bàsic ensenyar l'alumnat a reconèixer, a parlar sobre el que senten i a expressar els sentiments i no ignorar-los o deixar-se portar pels impulsos. (Carpena, 2006).

Seguint amb l'autora, en el seu llibre ens presenta propostes metodològiques, activitats i recursos per utilitzar a l'educació primària, sobre l'autoestima, la gestió d'emocions i sentiments, l'empatia i la resolució positiva de conflictes. Carpena (2006) ens diu que hem de tenir en compte que la competència intercultural és un acte social que es duu a terme amb persones que no són del mateix grup cultural, així doncs, les habilitats socials de les persones són molt importants a l'hora de comunicar-se. Segons Goleman (2006) és difícil pels psicòlegs distingir entre les habilitats emocionals i les socials. Entenen que totes les emocions són socials, ja que és impossible separar les emocions de les

relacions. Tot i això, Goleman (2006) creu que si barregem la intel·ligència social amb les emocions, ens impedirà pensar amb claredat en les aptituds que afavoreixen les relacions socials. L'autor divideix la intel·ligència social en dues categories: la consciència social (el que sentim sobre els altres) i l'aptitud social (el que fem amb aquesta consciència social). Així doncs, la consciència social són aspectes com per exemple, tenir l'empatia necessària per sentir el que sent l'altre, per saber-lo escoltar i comprendre i per entendre el funcionament general del món social. Per altra banda, l'aptitud social es basa en utilitzar la consciència social per aconseguir una interacció profitosa, és a dir, saber relacionar-se a nivell no verbal, saber presentar-se a l'altre, saber actuar adequadament en les interaccions socials, interessar-se per les necessitats de l'altre i saber-hi actuar conseqüentment. Goleman (2006), ens diu que l'empatia és una qualitat indispensable per cultivar les habilitats socials, però que no es pot donar mentre mantinguem el dualisme nosaltres-ells:

“El abismo que separa el “ellos” del “nosotros” solo puede crearse en un clima de ausencia de empatía que nos permite proyectar sobre “ellos” cualquier cosa que queramos” (Goleman, 2006, p.402).

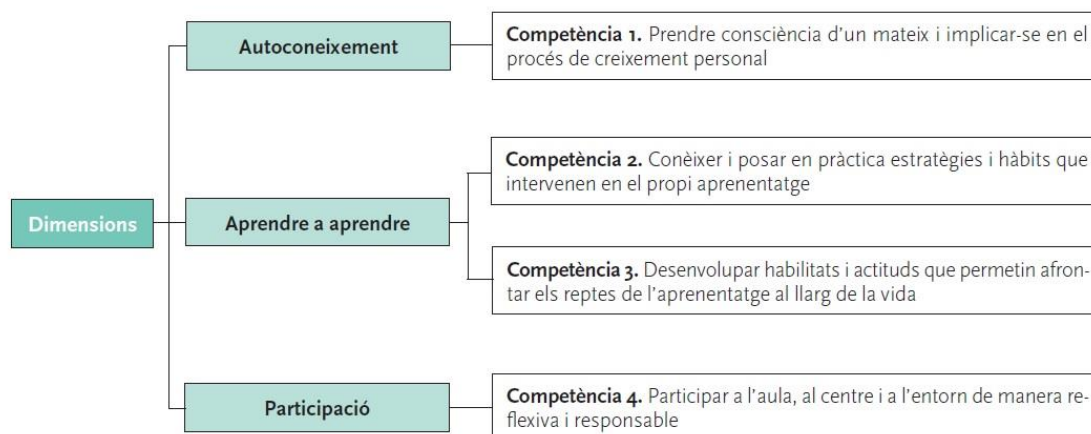
Segons Goleman (2006) això provoca que estiguem més disposats a escoltar a un de “nosaltres” que a un d’ “ells”, i és que l’objectiu és fer desaparèixer l’altruisme quan es tracta de pensar en “ells”; que com més aliens ens siguin “ells”, menys disposats estem a posar-nos al seu lloc; que ens adonem més de les petites diferències entre “nosaltres” i “ells” que no pas de les grans similituds. Aquí, hi poden tenir lloc fàcilment els estereotips, les generalitzacions, la desconfiança, els prejudicis. Per tal d’anar més enllà d’aquest dualisme, Goleman (2006) parla de diversos estudis fets per Thomas Pettigrew en diferents països entre persones d’altres races i religions, i també dels prejudicis en contra d’ancians, discapacitats i malalts mentals, que conclouen que el contacte relacional és la base per acabar amb els prejudicis. Com a contacte relacional s’entén l’amistat, la relació de parella, els infants que juguen junts, i no pas només els contactes casuals pel carrer o a la feina.

2.3.3 Treball de la competència personal i social

Segons el departament, per tots aquests motius, l’actuació docent ha de generar confiança i expectatives positives que acompanyin l’alumne en la configuració de la seva autoestima. Per això, s’ha de promoure l’acompanyament i la personalització de l’aprenentatge dins el marc d’un sistema inclusiu, que vetlla per l’atenció a tot l’alumnat.

Els equips de centre són responsables de generar les condicions adequades a l'aula i en diferents espais d'aprenentatge perquè l'alumne assoleixi les competències de l'àmbit. Cal dissenyar entorns d'aprenentatge que permetin afavorir la resposta educativa singularitzada en funció de les expectatives, interessos o circumstàncies personals de cada estudiant, i dels recursos i mesures d'atenció a tot l'alumnat disponibles als centres educatius. Per això, és necessari conèixer el punt de partida, la situació personal, les característiques de cada alumne, per tal d'orientar-lo i acompanyar-lo en el seu desenvolupament personal i social. (Competències Bàsiques de l'àmbit personal i social, 2018, p.6).

Seguin amb el document de Competències Bàsiques de l'àmbit personal i social (2018), trobem que les competències d'aquest àmbit s'han agrupat en tres dimensions: autoconeixement, aprendre a aprendre i participació, totes interrelacionades, amb l'objectiu de potenciar el creixement individual i social de l'alumne. A continuació es mostra, a tall d'esquema, les diferents dimensions i les competències que es treballen dins de cada una. Seguidament em disposo a fer una pinzellada de cada dimensió, mostrant un especial interès en la dimensió d'autoconeixement, ja que, tot i estar interrelacionades, és la que més he remarcat durant la posada en pràctica de la meua unitat didàctica.

Imatge 1: Resum competències bàsiques de l'àmbit personal i social. Generalitat de Catalunya.

Autoconeixement

El departament explica que durant la fase d'adolescència, la persona experimenta grans canvis i és quan comença a adquirir el control sobre les seves pròpies decisions. De

forma progressiva li ha de permetre enfortir la seva autoestima i fer-se autònom per formar part del món dels adults. A més, l'autoconeixement i la construcció de la pròpia personalitat són factors fonamentals per a l'adaptació de l'adolescent a l'entorn escolar i social. És que, l'autoconeixement, que s'inicia a la infantesa i continua al llarg de la vida, inclou, entre altres aspectes, l'acceptació de la imatge d'un mateix i l'autoconcepte, el coneixement dels trets fonamentals de la pròpia personalitat, la valoració de les qualitats personals, l'adquisició d'hàbits saludables, l'enfortiment de l'autoestima, la gestió positiva de l'estrès i les emocions, el descobriment de la pròpia sexualitat, el reconeixement de les pròpies limitacions i el compromís de millora amb el creixement personal.(Competències Bàsiques de l'àmbit personal i social, 2018).

Seguint amb el document de Competències Bàsiques de l'àmbit personal i social (2018), ens diu que aquests aspectes esdevenen essencials per al desenvolupament de l'adolescent, com a aprenent i com a persona que es va construint en una societat connectada i oberta als altres. És, per tant, específic d'aquesta dimensió poder facilitar als alumnes les eines i estratègies que permetin l'autoreflexió i l'adquisició de consciència sobre les pròpies habilitats i característiques físiques, cognitives, emotives..., que li permetin consolidar la seva pròpia identitat i personalitat en un context plural i multicultural.

Segons Navarro (2009) l'autoconeixement és la capacitat de respondre a qui sóc, és a dir, el coneixement que tenim de nosaltres mateixos. Igual que en el document de Competències Bàsiques de l'àmbit personal i social (2018), l'autora també relaciona l'autoconeixement en l'autoestima. Ens diu que tota persona, ens identifiquem i ens avaluem, i no és fàcil definir un autoconcepte clar, però cito textual: "Esta disposició personal establece la autoestima" (Navarro, 2009, p.5). A continuació l'autora ens diu que és molt important la imatge que tenim de nosaltres mateixos, i que aquesta és molt important que la treballem als centres educatius, ja que una persona amb un autoconcepte limitat de si mateix sol sentir-se incòmode amb la seva aparença física, vol complaure als altres, se sent una víctima de la societat, experimenta dificultats a l'hora d'expressar els sentiments i busca agradar als demés.

Navarro (2009) ens planteja diferents factors que poden ser causa d'aquest poc autoconeixement, i per tan poca autoestima i confiança en un mateix. En parla de la influència de la família. Podem veure que les influències externes són molt rellevants en aquest procés de formació de l'autoconeixement. Segons l'autora, existeixen pares o mares que humilien o no presten atenció a l'adolescent quan demana ajuda i d'altres

que tot el contrari, adopten una actitud de protecció molt gran i per tant l'adolescent té una gran confusió. Així doncs, en el moment que aquesta persona arriba a adulta, es limitarà a seguir el mateix que els seus referents han fet.

Navarro (2009) també ens parla de la influència que té l'escola en l'autoconeixement de l'alumnat, però per tal que es doni aquesta influència és indispensable que els educadors siguin capaços de transmetre els valors clars i necessaris. Navarro (2009) lligat al què diu el document de les Competències Bàsiques de l'àmbit personal i social (2018), ens parla de la importància que té el temps que l'alumnat passa als centres educatius, aquest ha d'ajudar al fet que descobreixin i aprenguin a ser la persona que vulguin ser.

Per acabar, Navarro (2009) ens adverteix que l'actitud d'un bon educador/a ha de complir certs requisits, en primer lloc, l'educador/a ha de saber com crear un ambient que permeti trobar oportunitats dins d'aquest, on cada alumne/a se senti important. En segon lloc, ens diu que és important que es reconegui i es valori els punts forts de l'alumnat. En tercer lloc, s'ha de tenir consciència dels sentiments que té l'alumnat. Per últim ens adverteix que si tractes algú com a ignorant, és molt probable que, si no ho és, arribi a ser-ho.

Per concloure, tant Navarro (2009) com el departament en el document de Competències Bàsiques de l'àmbit personal i social (2018) ens mostren el paper tan important que tenen els centres educatius a l'hora de treballar l'autoconeixement. Al mateix temps, ens adverteixen de la importància que té que l'alumnat s'escolti, reflexioni sobre com vol ser, i es construeixi com a persona.

Aprendre a aprendre

Segons el document de Competències Bàsiques de l'àmbit personal i social (2018) l'objectiu d'aquesta dimensió és aconseguir que els alumnes siguin capaços d'assolir els aprenentatges de forma autònoma i autoregulada, de manera que aprendre a aprendre pugui transcendir l'espai escolar i es projecti en l'aprenentatge al llarg de la vida. L'alumne ha d'esdevenir constructor del seu aprenentatge tot prenent consciència i reflexionant sobre les pròpies capacitats d'aprenentatge; sobre la necessitat de planificació de les tasques o projectes, individuals o en grup; i sobre la utilització d'estratègies i tècniques eficaces per assolir els objectius, amb vista a l'avaluació i millora, si escau.

Participació

Seguint amb el document de Competències Bàsiques de l'àmbit personal i social (2018), la participació dels infants és un dret fonamental, tal com es recull a la Convenció sobre els Drets de l'Infant, signada el 1989. Com a tal també és un principi específic de l'educació i comporta la necessitat de crear les bases d'un aprenentatge que permeti: aprendre a participar en el context del pluralisme democràtic i aprendre a socialitzar-se i a obrir-se a realitats culturals, socials i personals diferents de la pròpia. Participar implica sentir-se part de la comunitat, de la qual no només s'és membre sinó que, a través de la participació efectiva, es consolida el compromís en la construcció comunitària.

2.4. Treball de la competència interculturalitat als centres educatius

L'abril del 2018, el Departament d'Ensenyament de Catalunya publica un document titulat Propostes per avançar en l'educació intercultural coordinat per Besalú (2018). Comença explicant-nos que l'educació intercultural és una resposta pedagògica a l'exigència de preparar a la ciutadania perquè pugui desenvolupar-se en una societat plural i democràtica. Té com a finalitat la igualtat en drets, deures i oportunitats de totes les persones. L'educació intercultural promou espais d'inclusió que ajudin a conviure en una mateixa societat basada en la igualtat i el reconeixement a la diferència en un marc de valors comuns propi de les societats democràtiques.

El departament d'ensenyament ha anat plantejant, des del 2004 diverses actuacions per potenciar l'èxit educatiu dels alumnes i consolidar la cohesió social i l'educació intercultural. Una de les actuacions que ha realitzat és crear els equips d'assessors i assessores en Llengua, Interculturalitat i Cohesió Social (ELIC). Aquests equips tenen entre les seves funcions promoure la perspectiva intercultural en l'àmbit educatiu, donar suport al professorat en l'atenció a la diversitat relacionada amb l'alumnat, procedent de la immigració i/o amb risc d'exclusió social, i dinamitzar els plans educatius d'entorn. Per altra banda, s'han creat recursos i materials per facilitar la inclusió de l'alumnat nouvingut. Alguns exemples poden ser les aules d'acollida¹, la introducció de Plans

---

¹ Aula d'acollida: Proporcionar un conjunt de recursos i materials per facilitar l'itinerari educatiu de l'alumnat nouvingut en el procés per garantir l'aprenentatge inclusiu de la llengua i la progressiva incorporació a l'aula ordinària dins d'un marc d'escola inclusiva (Besalú, 2008, p. 6).

Educatius d'Entorn² o l'impuls del Servei Comunitari³. Segons el document coordinat per Besalú (2018), aquestes accions tenen entre els seus objectius fer augmentar el sentiment de pertinença de l'alumnat.

Walsh (2005) dedica una part del seu estudi a l'aplicació dins de l'aula de la competència intercultural. Divideix aquesta aplicació segons la manera com es treballa. En primer lloc ens presenta l'aplicació de forma transversal i integral. Es refereix a pensar els criteris i les seves competències de manera que tingui una presència conscient, continua i organitzada dins el currículum i la planificació escolar. És a dir, no forma una unitat o una matèria separada sinó que és un element integrat a totes les matèries i unitats didàctiques.

Walsh (2005) proposa treballar-la a partir dels continguts transversals de l'educació inicial i educació primària:

- Població, família i sexualitat
- Conservació del medi ambient
- Drets humans
- Seguretat ciutadana i defensa nacional
- Treball i producció

Tal com presenta Walsh (2005) dins aquests continguts podem trobar el treball de l'autoestima, els coneixements i sabers, la identificació i el reconeixement de les diferències i de l'altre, coneixements i pràctiques d'altres, la problemàtica de conflictes culturals, racisme i relacions culturals negatives, unitat i diversitat, comunicació, interrelació i cooperació. De cada un d'aquests criteris en proposa unes preguntes guia per facilitar la incorporació transversal de la competència intercultural, com són, Quin és el concepte que cada alumne/a té de la família, del rol de la família (i del seu rol dins d'aquesta)?, Com és l'impacte de la migració i la urbanització en termes de família?, o Com desenvolupar actituds d'interès per augmentar la unitat en la diversitat?

---

² Plans Educatius d'Entorn: Instrument per donar una resposta integrada i comunitària a les necessitats educatives, coordinant i dinamitzant l'acció educativa en els diferents àmbits de la vida d'infants i joves (Besalú, 2008, p. 6).

³ Servei Comunitari: Acció per tal que l'alumnat experimenti i protagonitzi accions de compromís cívic, alhora que adquireixi les habilitats i capacitats pròpies de la competència social i ciutadana (Besalú, 2008, p. 6).

Seguint amb l'autora, en segon lloc ens proposa una aplicació de caràcter més pràctic a través de l'aplicació del desenvolupament i de l'ús de materials. Ens presenta un exemple a partir de dibuixos i imatges, en el qual es poden treballar els estereotips, el concepte de *tokenisme*⁴ i l'autoimatge. És a dir, Walsh (2005) creu que l'alumnat a partir d'una imatge jutja, crea estereotips, i per tant el que podem fer per treballar el nivell de competència intercultural és aprofitar-nos d'aquests estereotips, el *tokenisme* i l'autoimatge.

Un altre exemple de com es treballa la competència intercultural als centres educatius ens l'exposa Poradowska (n.d.). L'autora és professora d'espanyol per adults i en el seu article sobre activitats per desenvolupar la competència intercultural a la classe ens mostra diferents exemples d'activitats que realitza per treballar la competència intercultural. Un exemple d'activitat són els acudits, a partir d'aquests realitza reflexions sobre el registre que s'utilitza, imaginar-se l'escenari en què passa l'acció, entre d'altres.

Es pot observar clarament que en aquestes activitats Poradowska (n.d.) intenta treballar la competència intercultural a través del canal escrit, oral i visual. També proposa realitzar reflexions sobre els refranys, o treballar el tema del conflicte armat de Colòmbia a través dels grafitis. El procediment consisteix a mostrar els grafitis i l'alumnat té una estona per comentar entre ells les imatges i frases que apareixen. Finalment es fa una reflexió no només del que hi apareix sinó que també de què ve i si ho consideren art urbà o vandalisme.

Dins el Document d'orientació sobre l'atenció a la diversitat a l'ESO (2013), el departament dedica una part específica a l'alumnat nouvingut:

“Davant el xoc emocional que en aquests alumnes pot representar l'arribada a un entorn social i cultural completament nou, el centre preveu mesures específiques per tal que puguin sentir-se ben acollits i percebre el respecte envers la seva llengua i cultura. Cal organitzar els recursos i estratègies adequats perquè, al més ràpidament possible, puguin seguir amb normalitat el currículum i adquirir l'autonomia personal dins l'àmbit escolar o social” (Departament d'Ensenyament, 2013, p.21).

---

⁴ *Tokenisme*: Utilitzar a un membre del grup discriminat per representar a tots els membres del grup (Walsh, 2005, p.59).

En el mateix document, la Generalitat segueix insistint en el fet que el centre ha de donar una resposta personalitzada per garantir els processos de socialització d'aquests alumnes, ha d'atendre les necessitats afectives, emocionals i relacionals derivades dels seus processos migratoris i també potenciar la seva autoestima. Al mateix temps, parla de la creació, en algunes escoles, d'una aula d'acollida que l'alumnat haurà de deixar com més aviat millor, ja que "La interacció amb la resta dels alumnes del grup classe és determinant per facilitar-ne el procés de socialització" (Departament d'Ensenyament, 2013, p.23). El tutor d'aquesta aula té diverses funcions atribuïdes, entre elles la de treballar l'educació intercultural en el procés educatiu dels alumnes nous, i la de coordinar-se amb altres professors del centre que treballin els temes de llengua, interculturalitat i cohesió social. D'aquest document en podem extreure que el Departament s'encarrega d'orientar els centres cap al treball emocional, social i intercultural de l'alumnat nouvingut.

Les pràctiques interculturals que proposo s'adeqüen al document del departament en tant que en treballar la interculturalitat, s'aprofundeix també en els aspectes emocionals i socials dels estudiants. Entendre les emocions pròpies és un pas previ per aconseguir una bona interacció social dins i fora de l'aula, i un bon desenvolupament de les competències interculturals de cadascú. Així doncs, per aconseguir un bon nivell de competència intercultural, les persones necessiten tenir habilitats socials i sentir-se bé emocionalment. Necessiten comunicar-se bé amb elles mateixes per ser capaces de comunicar-se amb l'altre. Dit això, es pot donar també el cas a l'inrevés, és a dir, la persona que aprèn a comunicar-se amb si mateixa gràcies a l'ajut que li representa saber-se comunicar socialment tant amb persones del seu mateix grup cultural com amb d'altres. Personalment penso que el treball emocional, el de les habilitats socials i el de les competències interculturals són tres temes diferents que s'alimenten l'un de l'altre. Per aquest motiu la meua proposta d'Unitat Didàctica per treballar la competència intercultural es poden diferenciar tres blocs que van agafats de la mà. En primer lloc tenim un primer bloc d'autoconeixement en el qual treballarem tots aquells aspectes que permetin conèixer-nos millor a nosaltres mateixos. Seguidament un segon bloc que engloba el coneixement de l'entorn proper. Finalment un tercer bloc en el qual treballarem el coneixement de l'entorn llunyà.

2.3. Educació física i interculturalitat

2.3.1 Formació del professorat

Abans d'endinsar-nos en com treballem la interculturalitat dins l'educació física, crec que és interessant introduir la formació que té el professorat d'aquesta matèria respecte a la competència intercultural. Flores, Prat i Soler van realitzar un estudi l'any 2014, en el qual analitzaven la formació inicial i permanent del professorat d'educació física sobre aspectes interculturals.

Herrada (2008) i López i Hinojosa (2012) citats per Flores, Prat i Soler (2014) diuen que la formació inicial i permanent del professorat és un aspecte clau per l'èxit o fracàs de la introducció de la competència intercultural a l'escola. Segons el Consell de la Cooperació Cultural citat a Flores, Prat i Soler (2014), la preparació dels docents requereix un especial interès:

“es menester que los profesores se preparen para recibir y comprender a sus alumnos, a sus familias, a sus colegas procedentes de otros países; que respeten la diversidad de lenguas, los modos de vida, los proyectos, los comportamientos, las religiones; que puedan manejar conflictos que surjan y puedan aprovechar para enriquecer culturalmente a cada uno. En realidad, la formación de los docentes es la pieza clave de la educación intercultural.”
(Fermoso, 1992, p.129 citat a Flores, Prat i Soler, 2014, p.185).

Així doncs, segons les paraules esmentades anteriorment, és molt important que el professorat es formi a nivell intercultural. Flores, Prat i Soler (2014) proposen tasques teòrica-pràctiques per la introducció de la dimensió intercultural a la formació del professorat. Basant-se en el primer model formatiu de Gay (1986), Jordán (2004) citat a Flores, Prat i Soler (2014), reafirma que tot programa formatiu intercultural compte amb el desenvolupament de tres dimensions indispensables: dimensió cognitiva, dimensió actitudinal i dimensió formativa-competitiva.

L'objectiu de la dimensió cognitiva és oferir al professorat una sèrie de nocions bàsiques relacionades amb la teoria de la interculturalitat (dimensió cultural, social, econòmica, política). Es pretén promoure al docent un compromís cap a la teoria intercultural i l'eliminació de qualsevol possible posició estereotipada (Moliner i Moliner, 2010). És a dir, tal com ens diu Capllonch et al (2007) citat a Flores, Prat i Soler (2014), el professorat

ha de conèixer els principals trets culturals i religiosos de l'alumnat i la seva relació amb la pràctica d'activitat física i esportiva (relacions de gènere o maneres d'entendre el cos i la salut).

A través de la dimensió actitudinal, el que es pretén és aprofundir sobre les actituds, percepcions i esquemes mentals del docent sobre la diversitat cultural.

“Si los profesores que ejercen en contextos multiculturales consiguiesen de si mismos unas actitudes positivas en relación con los alumnos que tienen y a la enseñanza en esas situaciones, entonces la problemática que andamos analizando quedaría resuelta casi en su totalidad”. (Jordán, 1994, p.37 citat a Flores, Prat i Soler, 2014, p.187).

És a dir, la manera en què el professorat actua professionalment amb l'alumnat i les seves famílies té relació no només amb les seves creences i sabers professionals, sinó que també amb les creences i actituds personals, en gran mesura construïdes socialment, que aquests professors tenen en respecte a les persones estrangeres. Per aquest motiu, Moliner i Moliner (2010) citats a Flores, Prat i Soler (2014), consideren que la formació del professorat hauria d'incidir en els següents aspectes actitudinals: a) el reconeixement de les característiques comunes entre persones de diferents cultures. b) la percepció d'aquestes similituds com a elements que permetin el diàleg i l'intercanvi intercultural i c) fomentar les predisposicions positives cap a la convivència a l'entorn escolar, social i laboral com a forma d'enriquiment i aprenentatge cultural.

Per últim Flores, Prat i Soler (2014) ens proposen la dimensió formativa-competitiva, aposten per millorar la competència tecnico-pedagògica del professorat a l'hora d'atendre a l'alumnat immigrant. El domini d'un ampli repertori de fórmules pedagògiques facilitarà al docent la resolució dels possibles problemes que poden aparèixer al dia a dia dins una aula multicultural. Segons Jordán (2001) citat Flores, Prat i Soler (2014), el professor ha de ser capaç de: a) diagnosticar les possibles necessitats educatives de l'alumnat, b) desenvolupar adaptacions curriculars, c) analitzar i elaborar materials adequats, i d) introduir elements per la construcció d'un currículum intercultural amb els criteris suficients per encarar possibles dilemes ético-culturals.

2.3.2. Treball de la competència intercultural a l'aula d'educació física

Cuevas, Fernandez i Pastor (2009) reflexionen sobre la pràctica educativa referida al tema intercultural en educació física. Aquesta reflexió la fan a través d'un estudi realitzat per López, Pérez i Monjas (2007), i observen que els principals continguts de les programacions per tal de treballar la competència intercultural són els jocs cooperatius i els jocs del món. Segons els autors, cal tenir en compte que els aspectes metodològics es decantaven per un estil d'ensenyament de caràcter participatiu, fomentant els agrupaments heterogenis. Podem veure en aquest estudi, que el treball de la competència intercultural a les classes d'educació física els i les docents opten per dedicar-li una unitat didàctica en comptes de treballar-ho de forma transversal durant un cicle educatiu, encara que durant tot el curs es mantingui una actitud de respecte envers les altres cultures.

Seguint amb Contreras, Madrona, Cecchini i García (2007) i Dagkas y Benn (2006) citats a Cuevas, Fernandez i Pastor (2009) cal considerar que el procés d'ensenyament-aprenentatge en educació física en un context on conviuen diferents cultures pot plantejar problemes concrets en trobar diferents visions sobre el cos i el moviment per part de diversos grups d'alumnes. En aquest sentit, problemes com el paper del cos en determinades religions o el rol de la dona en determinades cultures, són exemples de dificultats que poden sorgir a les classes d'educació física en contextos multiculturals. Aguado (2003) citat a Cuevas, Fernandez i Pastor (2009), fa una reflexió molt interessant; L'educació física intercultural no només pot limitar-se a atendre aquestes necessitats sinó que també ha d'anar dirigida a tot l'alumnat, no només als immigrants.

Contreras, Madrona, Cecchini i García (2007) en el seu estudi titulat "Teoría de una Educación Física Intercultural y realidad educativa en España", ens mostren la dimensió intercultural dels continguts d'Educació Física, és a dir alguns dels continguts propis de la matèria que, segons els autors, el treball pot ser rellevant pel que fa a la interculturalitat.

En primer lloc trobem la dansa, un contingut molt valuós des del punt de vista dels valors socials entorn al tema que ens ocupa com des d'una òptica rítmica, motriu i expressiva, i és que té una especial potencialitat d'apropament a altres formes de vida molt allunyades de la nostra cultura occidental. Per aquest motiu incorporar-la als centres educatius suposa iniciar un coneixement de cultures diferents a la nostra.

En segon lloc trobem el joc, es presenta com una activitat que respon a la demanda de la societat en la qual viuen els nens i les nenes i que han d'arribar a ser membres actius. Així doncs, l'objectiu del joc és aprendre el món dels adults, de les seves relacions, de les seves activitats, dels sistemes d'organització i comunicació. A més, el joc es mostra com una eina extraordinària per facilitar les relacions entre diferents cultures. A través d'aquest, es pot ajudar a l'alumnat a comprendre i respectar les diferents cultures i formes de vida de persones estrangeres que ara conviuen amb nosaltres. Els jocs són la peça clau per l'expressió de la cultura de manera que pot ser un nexa d'unió entre totes les cultures dins una aula.

El plantejament d'utilitzar els jocs com a material d'intercanvi i coneixement entre cultures respon la idea d'interculturalitat com a relació i coneixement mutu, ja que el fet que el joc formi part de totes les cultures enforteix la seva comunicació i intercanvi, per tant, consisteix en el fet que a les classes d'educació física s'apreguin jocs motors procedents d'altres cultures.

Així doncs, per treballar la interculturalitat a través de joc, aquests poden ser suggerits per les minories ètniques que conviuen a l'aula i ensenyats als companys amb les pautes culturals que representa. D'aquesta manera es pot generar un discurs i un coneixement mutu tan personal i intercultural molt més ric, ja que neix del propi context de l'alumnat participant. Per concloure, els jocs poden suposar una ampliació de l'horitzó dels estudiants, profunditzant en la seva visió d'altres cultures i ampliant els seus sentiments d'identitat amb altres estudiants. No obstant, és precís tenir en compte que realitzar jocs multiculturals en un programa d'educació física és més que una introducció de diferents jocs del món, ja que la seva escènica és l'adquisició d'actituds socials de pensament, de creació i de coneixement com a base d'inspiració a la diversitat.

Contreras, Madrona, Cecchini i García (2007) per últim ens parlen de l'esport, ens diuen que actualment és un fenomen que forma part de la cultura mundial i supera les fronteres. És per això que l'esport es confirma com un vehicle de comunicació social molt important. No l'encara tant de cara a l'educació física sinó que ens parlen de l'esport a nivell mundial, com les grans figures de l'esport ofereixen models d'identificació als joves descendents de la immigració contrarestant els estereotips amb els quals són atacats, de forma que les minories ètniques utilitzen l'esport com un medi per establir la seva identitat cultural i afirmar la seva independència. Davant la pregunta si les activitats esportives juguen un paper adequat a l'educació, cal tenir en compte que l'esport constitueix un instrument per responsabilitzar el jovent de minories ètniques aproximant-

los a la idea de ciutadania, l'esport educatiu ensenya a ser responsable, a prendre decisions i a ser més autònom. Treballant la competència intercultural a través de l'esport podem crear espais de col·laboració, d'expressió i d'iniciativa per part de tot l'alumnat. Al mateix temps però, l'esport pot ser una eina d'exclusió i discriminació, així doncs, és important treballar l'esport dins les aules d'educació física des del respecte i la col·laboració.

Altres estudis, com el que Lagardera i Masciano (2011) van realitzar, ens parlen de la importància de conèixer bé el nostre cos, per dins i per fora. Els autors diuen que l'educació física és una bona eina per tal de treballar aquest autoconeixement, ja que aquesta matèria, si el/la professor/a ho permet, dóna l'oportunitat que l'alumnat faci una exploració motriu del seu cos i a nivell personal. Aquest, segons els autors, és un dels objectius principals, ja que, per poder empatitzar amb les altres persones primer s'ha d'estar a gust i conèixer-se un mateix.

Pellicer (2007), ens diu que si treballem els problemes emocionals de l'alumnat aconseguint que es sentin a gust amb ells/es mateixos/es i feliços/es, seran alumnes més motivats per aprendre. Considera que l'escola ha de plantejar projectes educatius on es treballi la relació entre l'escola, la família i la societat. És a dir, planteja que el sistema educatiu necessita adaptar-se a l'alumnat sense renunciar a la reflexió i a la capacitat crítica d'aquests. Pérez (2007) citat a Pellicer (2007) ens diu que l'adolescència és el període on comencen a ser conscients del seu estat afectiu i de l'efecte que té, i a partir d'aquí, es comença a considerar les preferències, la personalitat i la comprensió de les emocions dels altres, és a dir l'empatia.

Així doncs, segons el que diu l'autora, és important treballar aquest control de les emocions i l'educació física és una bona eina per fer-ho, ja que "a través de la educació física se busca un desarrollo integral del alumnado, potenciando el desarrollo de sus capacidades a nivel motor e integrando el trabajo de actitudes, valores y normas con respeto a la vida y a su cuerpo." (Pellicer, 2007, p.16). Amb això l'autora vol dir que l'educació física permet contribuir en la formació personal i social de l'alumnat, i per tant, aconseguir formar persones competents no només a nivell personal sinó que també a nivell social, respectant la diversitat.

3. Hipòtesi i Objectius

La meua experiència en el món de l'educació, més concretament, en l'àmbit d'Educació Física, em porta a assenyalar la següent hipòtesi:

El fet d'aplicar una Unitat Didàctica dedicada exclusivament al treball de la competència intercultural, farà que millori aquesta competència i com a conseqüència, les relacions entre l'alumnat.

Els objectius que em proposo per tal de dur a terme la meua recerca són els següents.

- Descobrir el nivell de competència intercultural que té l'alumnat de 2n d'ESO de l'Institut de Gurb.

El primer objectiu fa referència a prendre nota de quin és l'estat que ens trobem a l'Institut de Gurb, a nivell intercultural, on les classes s'hi troba persones estrangeres i persones autòctones. Per complir aquest objectiu es farà un estudi quantitatiu a través d'un qüestionari, a través del qual, podrem observar en quin nivell de competència intercultural es troben tot l'alumnat.

- Descobrir si la competència intercultural és diferent en nois que en noies.

Aquest objectiu s'ha treballat de forma continuada. És a dir, abans, durant i després de la intervenció s'ha anat observant com varia el nivell de competència intercultural dels nois i les noies. L'abans s'ha observat a través del pretest realitzat, durant la intervenció s'ha observat a partir de les aportacions que realitzava l'alumnat durant la realització de les sessions. Per últim en el posttest s'ha observat altre cop tot l'alumnat i a través de l'estudi qualitatiu, a partir d'una entrevista s'ha pogut aprofundir més sobre 4 estudiants (2 nois i 2 noies).

- Valorar l'efecte que provoca l'aplicació de la unitat didàctica sobre la competència intercultural als i les adolescents de l'Institut de Gurb.

Finalment es vol saber si aquesta intervenció, treballant de forma cooperativa i vetllant per la igualtat de tots i totes, funciona. Per fer-ho es realitza altra vegada el qüestionari de l'inici, i a més, es realitza un estudi qualitatiu, entrevistes a 4

alumnes. Seguidament se'n treuen les conclusions i es valora si hi ha hagut algun canvi de conducta de l'alumnat.

Tot seguit es resumeix en forma de quadre la hipòtesi i els objectius de la recerca:

Hipòtesi	El fet d'aplicar una Unitat Didàctica dedicada exclusivament al treball de la competència intercultural, farà que millori aquesta competència i com a conseqüència, les relacions entre l'alumnat.
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Analitzar el nivell de competència intercultural que té l'alumnat de 2n d'ESO de l'Institut de Gurb. - Descobrir si la competència intercultural és diferent en nous que en noies. - Valorar l'efecte que provoca l'aplicació de la Unitat Didàctica sobre la competència intercultural als i les adolescents de l'Institut de Gurb.

Taula 3: Resum de la hipòtesi i dels objectius d'estudi plantejats.

4. Aplicació pràctica

4.1. Metodologia

L'observació a l'hora d'analitzar els resultats es pot fer de forma qualitativa o quantitativa. En el meu cas utilitzaré les dues maneres, així doncs, estem parlant que es tracta d'un estudi amb una metodologia mixta.

Diferents autors defineixen la metodologia mixta com aquella que vol combinar el mètode qualitatiu amb el quantitatiu. Hernández i Mendoza (2008), citats a Hernández (2010, p. 39) "ho han nomenat -metafòricament parlant- el matrimoni quantitativ-qualitatiu". Els mateixos autors, asseguren que els mètodes mixtes:

[...] representen un conjunt de processos sistemàtics, empírics i crítics d'investigació i impliquen la recollida i l'anàlisi de dades quantitatives i qualitatives, així com la seva integració i discussió conjunta, per a realitzar inferències, producte de tota la informació recollida (metainferències) i aconseguir un major enteniment del fenomen sota estudi. (p.546).

Bamberger (2012), expressa la idea que aquest nou corrent metodològic no vol substituir cap dels altres, sinó que el seu objectiu és poder cobrir les mancances d'un i altre. Afegeix que el que seria idoni "és aprofitar els avantatges dels dos enfocaments, QUANT i QUAL, i integrar-los per superar les seves desavantatges". (p.4)

Ruiz (2012) assenyala els avantatges que té aquesta metodologia de barreja quantitativa i qualitativa. Explica que el control de l'avaluació de la recollida de dades és molt més ferm i de qualitat. Així que deixa clar que aposta per la innovació, contemplant la realitat complexa de la mateixa manera, i no reduint-la a una sola mirada.

Castanyer, Camerino i Anguera (2013), discriminen diferents tipus de disseny d'investigació en estudis mixtos. Aquests són: *Disseny de triangulació*; que consisteix en contrastar diferents informacions d'un mateix esdeveniment, recollides per diferents mitjans (quant i qual). *Disseny incrustats de dominància*; en aquest tipus predomina un tipus de metodologia quantitativa o qualitativa i s'escull una secundària per complementar la informació, sobretot s'utilitzen per llargs estudis. *Dissenys exploratoris seqüencials*; aquest disseny opta per començar la recollida de dades a través d'una metodologia qualitativa i posteriorment es fa una recollida de dades a nivell quantitatiu.

Dissenys explicatius seqüencials; aquest disseny és el mateix que l'acabat d'explicar però a la inversa. Primer s'extreuen dades quantitatives i seguidament les qualitatives per acabar de complementar la informació quantitativa. Cal anotar, que aquest últim disseny encara que es comenci amb una recollida quantitativa, és en la part qualitativa que se li posa més èmfasi. És doncs, el disseny de triangulació, que proposen Castanyer et al. (2013), el que s'acosta més al meu estudi.

4.2. Mostra

Quivy i Van Carnpenhoudt (2005) quan ens parla de l'observació ens diu que inclou el conjunt de les operacions mitjançant les quals el model d'anàlisi es contrasta amb unes dades observables. Per tant, és una etapa en el transcurs de la qual s'apleguen moltes informacions, que posteriorment seran analitzades de manera sistemàtica. La feina que cal dur a terme durant la mostra es pot resumir en la resposta a aquesta pregunta:

Qui cal observar? Es tracta de circumscriure el camp de les anàlisis empíriques, tant des del punt de vista de l'espai geogràfic i social com des del punt de vista del temps. Segons els casos, l'investigador/a podrà estudiar tot el conjunt de la població considerada, o bé una mostra representativa o significativa d'aquesta població.

Pel que fa a la meua mostra, compte de 80 estudiants de 2n d'ESO (13-14 anys) de l'Institut de Gurb. L'alumnat procedeix del mateix municipi de Gurb i també hi acull alumnes d'altres municipis com Sant Bartomeu del Grau, Santa Eulàlia de Riuprimer i Muntanyola. Tots quatre són municipis rurals que han sabut adaptar-se a la modernització actual acollint diverses empreses i comerços que han ampliat notablement la seva activitat econòmica i els han permès guanyar habitants que, donada la seva proximitat amb Vic, gaudeixen dels privilegis que comporta la vida en entorns naturals ben comunicats.

Donada la localització de l'institut, consta d'un tipus d'alumnat molt homogeni a nivell econòmic. Podríem situar a gairebé tot l'alumnat a la classe mitjana-alta de la societat. Penso que és un tema a tenir en compte, a més, el número d'alumnes estrangers és realment molt inferior a altres centres del voltant, també pel fet que el centre educatiu es trobi al municipi de Gurb, on el nombre de persones estrangeres que hi viuen és molt inferior que a Vic.

La intervenció es va decidir realitzar-la en un grup de 2n d'ESO perquè és del primer cicle d'ESO. Primer em semblava que costaria de dur a terme, ja que la majoria d'alumnat encara són nens i nenes, no adolescents. El fet que vulgui realitzar-lo al primer cicle d'ESO és perquè penso que l'estudi podria anar més enllà, aplicant aquesta unitat didàctica a primer cicle i a segon cicle d'ESO i observar en quin cicle té més impacte, això és una idea. També seria interessant aplicar la unitat didàctica a primer cicle, i un cop aquests mateixos alumnes siguin a segon cicle (a 2n i a 4t, per exemple), tornar a realitzar una UD encarada al treball de la competència intercultural, analitzant el nivell que té l'alumnat d'aquesta competència i fent una anàlisi de si és efectiu realitzar-ho als dos cicles o no.

Pel que fa a les entrevistes, es van escollir a l'atzar 4 alumnes. Aquests havien de complir dues condicions, havien de ser de grups diferents i dos de sexe femení i dos de sexe masculí. A continuació mostro dades d'interès sobre les persones entrevistades:

- Entrevistada 1: Alumna de 2n d'ESO, 14 anys, sexe femení, grup AICLE 2.
- Entrevistat 2: Alumne de 2n d'ESO, 13 anys, sexe masculí, grup 1.
- Entrevistat 3: Alumne de 2n d'ESO, 13 anys, sexe masculí, grup AICLE 1.
- Entrevistada 4: Alumna de 2n d'ESO, 13 anys, sexe masculí, grup 2.

4.3. Instruments d'observació

Seguint amb Quivy i Van Carnpenhoudt (2005), quan ens referim a l'instrument d'observació, l'autor ens ho resumeix en aquesta pregunta:

Com cal observar? Aquesta tercera pregunta es refereix als instruments de l'observació i a la recollida de les dades pròpiament dita. L'observació comporta de fet tres operacions:

1. Dissenyar l'instrument.
2. Provar l'instrument d'observació abans d'utilitzar-lo.
3. Aplicar-lo i procedir a la recollida de dades pertinents.

La tria entre els diferents mètodes de recull de dades dependrà de les hipòtesis de treball i de la definició de les dades pertinents que se'n deriva. A més, cal tenir igualment en compte els requisits necessaris per a una correcta aplicació de cada mètode.

A continuació em proposo explicar els instruments que he utilitzat jo per tal d'observar el nivell de competència intercultural i si realment aquesta Unitat Didàctica aplicada i dissenyada especialment per què l'alumnat de l'Institut de Gurb millori el nivell de competència intercultural ha funcionat o no.

En primer lloc, un qüestionari⁵. Segons Martín (2004), el qüestionari és un instrument utilitzat per la recollida d'informació, dissenyat per poder quantificar i universalitzar la informació i estandarditzar el procediment de l'entrevista. La finalitat d'un qüestionari doncs, seguint amb Martín (2004) és aconseguir comparar la informació. Per aquest motiu, jo he realitzat el mateix qüestionari, a l'inici de la intervenció i al final, per poder comparar els resultats en un moment i l'altre.

El qüestionari es va utilitzar en un estudi que va realitzar Prieto-Flores, Feu i Casademont el 2016 titulat *Assessing Intercultural Competence as a Result of Internationalization at Home Efforts: A Case Study From the Nightingale Mentoring Program*, que treballen a *Institute for Educational Research* de la Universitat de Girona. Per la realització d'aquest qüestionari es van basar en les diferents dimensions de la competència intercultural descrites per Deardoff (2006), que van mostrar nivells més alts de concordança entre estudiants d'educació intercultural. Les dimensions acordades varen ser: Actitud, coneixements, objectius personals i habilitats. Els mateixos autors d'aquest estudi es varen encarregar de validar el qüestionari. El meu estudi fa una adaptació d'aquest qüestionari, i vaig crear una llista de 17 ítems que s'agrupen en tres dimensions diferents. En el meu estudi en concret i seguint les indicacions que vaig trobar en el marc teòric, vaig voler incloure una dimensió que és la de creixement personal. Les tres dimensions finals, amb els seus ítems corresponents són:

1. Creences: (1) Hi ha grups de persones inferiors als altres; (2) Em sembla bé que algunes persones d'aquest món tinguin més oportunitats que d'altres; (3) A vegades és positiu utilitzar la força contra altres grups; (4) Les persones de països subdesenvolupats s'haurien de quedar als seus països; (5) Les persones que vénen de fora tenen més ajudes que els altres; (6) Si no hi hagués immigració tindriem menys problemes; (7) Els immigrants vénen per aprofitar-se dels nostres serveis; (8) És positiu que en aquest món no tothom tingui les mateixes oportunitats; (9) Les persones que vénen de fora no fan el

---

⁵ Veg. Annex 1: Qüestionari utilitzat per a la recollida de dades quantitativa.

suficient esforç per adaptar-se a Catalunya; (10) Les persones que vénen de fora no tenen suficients estudis per treballar de bones feines.

2. Actituds: (1) Tinc amics que ells o els seus pares provenen d'altres països; (2) Reaccio igual davant una persona Catalana que davant d'una persona que prové d'una cultura diferent; (3) M'interessa aprendre les tradicions d'altres cultures; (4) És fàcil per mi tenir contacte amb persones d'altres cultures.

3. Creixement personal: (1) Conèixer-me a mi mateix m'ajuda per conèixer millor les altres persones; (2) Quan no entenc alguna diferència cultural, pregunto el per què d'aquesta diferència; (3) No tinc prejudicis envers a persones d'altres cultures.

Els ítems es puntuaven amb una escala Likert de l'1 al 4.

Díaz, Torruco, Martínez i Varela (2013) defineixen l'entrevista com una tècnica en la investigació qualitativa per recollir dades. Ens diuen textualment: "és un instrument tècnic que adopta la forma d'un diàleg col·loquial" Díaz, Torruco, Martínez i Varela (2013:1). Canales (2006) citat a Díaz, Torruco, Martínez i Varela (2013) la defineix com la comunicació interpersonal establerta entre l'investigador/a i el subjecte d'estudi, amb l'objectiu d'obtenir respostes verbals a les preguntes plantejades sobre el problema proposat.

Segons els autors, l'entrevista és molt més eficaç que el qüestionari perquè obtén informació més completa i profunda, a més presenta la possibilitat d'aclarir dubtes durant el procés, assegurant respostes més útils. A més, són molt avantatjoses en els estudis descriptius i en les fases d'exploració, així com per dissenyar instruments de recollida de dades. L'entrevista en la investigació qualitativa es caracteritza pels següents elements: té com a finalitat obtenir informació amb relació a un tema determinat, busca que la informació obtinguda sigui la més precisa possible, pretén aconseguir el significat que els informants atribueixen als temes en qüestió, l'entrevistador/a ha de mantenir una actitud activa durant el desenvolupament de l'entrevista, és a dir, la interacció és contínua per tal d'obtenir una conversació més profunda i sincera de l'entrevistat/da.

En el meu cas he realitzat quatre entrevistes⁶, dos a nois i dos a noies. En el meu cas l'entrevista era estructurada, ja que les preguntes les vaig fixar abans de realitzar l'entrevista i vaig marcar un ordre determinat. Les preguntes són d'elaboració pròpia, tenint en compte el qüestionari que anteriorment l'alumnat va realitzar. Així doncs, la majoria de preguntes estan relacionades amb el qüestionari, per tant, aquesta entrevista serveix per complementar els resultats quantitius obtinguts, tenir un punt de vista qualitatiu a l'estudi i per tant, que l'estudi sigui més complet.

4.4. Disseny de la intervenció

La intervenció que acompanya aquest estudi és una Unitat Didàctica que promou el treball de la competència intercultural. Aquesta intervenció té una durada de quatre sessions de dues hores cada sessió aproximadament. Cal tenir en compte que la mateixa UD l'he realitzat en quatre grups classe diferents de 2n d'ESO, per tant, la mateixa sessió ha estat realitzada quatre vegades.

A continuació mostro un quadre-resum de la planificació d'aquesta intervenció:

GENER	FEBRER	MARÇ
<p>20/01/2020 Arribada al centre de pràctiques.</p> <p>Durant tot aquest mes faig observació de l'alumnat per conèixer-nos una mica abans de fer la meva intervenció.</p>	<p>10/02/2020 Inicio la Unitat Didàctica: Empatitza.</p> <p>Realització del qüestionari i la primera sessió de la UD.⁷</p> <p>17/02/2020 Segona sessió.</p> <p>24/02/2020 Festiu (carnestoltes)</p> <p>25/02/2020 Tercera sessió</p>	<p>4/03/2020 Tercera sessió</p> <p>5/03/2020 Quarta sessió</p> <p>9/03/2020 Quarta sessió (recuperació dia festiu)</p> <p>El final de la sessió 4, l'alumnat torna a realitzar el mateix qüestionari que a l'inici de la UD.</p> <p>11/03/2020 Entrevista amb els quatre alumnes.</p>

Taula 4: Resum de l'organització de la intervenció, per mesos i per setmanes.

⁶ Veg. Annex 2: Entrevistes realitzades a quatre alumnes de 2n d'ESO.

⁷ Veg. Annex 3: La Unitat de Programació: Empatitza.

En aquest estudi, i com s'ha pogut observar al quadre-resum, s'ha optat per avaluar la intervenció amb un disseny quasi experimental, més concretament amb un pre-post. En aquesta tipologia d'estudi, "la característica principal [...] és l'absència d'aleatorització dels tractaments i, per tant, la carència d'un control total sobre la situació." Bono (2012:4). Segons Arnau (1997), l'objectiu que té aquest disseny és el d'estudiar el procés que passa el grup estudiat en funció a la variable independent que se'ls hi aplica. Segons Segura (2003:2), els estudis pre-post, "estableixen un mesurament previ a la intervenció i una altra posterior." D'aquesta manera, podem analitzar com es troben els participants abans d'iniciar la intervenció preparada, i com es troben al finalitzar-la, i per tant esbrinar si la Unitat Didàctica aplicada ha servit per augmentar aquest nivell de competència intercultural o no.

Aquesta Unitat Didàctica proposa un projecte educatiu de 8 hores que permetrà a l'alumnat de 2n d'ESO fer un treball de l'educació emocional a través de l'aprenentatge de la competència intercultural.

Com he esmentat anteriorment a l'apartat 2.4, les pràctiques interculturals que proposo s'adeqüen al document del departament en tant que en treballar la interculturalitat, s'aprofundeix també en els aspectes emocionals i socials dels estudiants. Entendre les emocions pròpies és un pas previ per aconseguir una bona interacció social dins i fora de l'aula, i un bon desenvolupament de les competències interculturals de cadascú. Així doncs, segons la meua experiència, per aconseguir un bon nivell de competència intercultural, les persones necessiten tenir habilitats socials i sentir-se bé emocionalment. L'educació emocional és, doncs, una formació bàsica entre els adolescents de la nostra societat, tal com demostren diferents estudis i projectes. De la mateixa manera, la competència intercultural és de vital importància per raons ja esmentades al marc teòric que són, la diversitat cultural que trobem a tots els pobles i ciutats de Catalunya i les oportunitats, facilitats i interès que tenen molts adolescents i joves del nostre país per marxar i experimentar noves vivències en altres països.

Aquesta UD l'introduïm dins la dimensió d'Expressió Corporal, aquesta dimensió contribueix especialment a la presa de consciència del propi cos i l'acceptació d'un mateix i dels altres. Assolir-la comporta aplicar tècniques de comunicació i expressió corporal, individualment o en grups, per a la millora de la relació i comunicació amb els altres.

El projecte que proposo té tres blocs principals:

1. Primer bloc (3h): Qui Soc? - Coneixement d'un mateix, són activitats basades en el coneixement personal i les pròpies emocions.
2. Segon bloc (3h): Qui Som? - Coneixement de la família pròpia i la de l'altre, són activitats basades en el coneixement de l'entorn proper.
3. Tercer bloc (2h): Qui Son? - Coneixement d'elements de la cultura pròpia i la de l'altre, són activitats basades en el coneixement de l'entorn llunyà.

Les competències a assolir, els continguts treballats, la metodologia utilitzada a la unitat didàctica i l'avaluació ho trobareu a la unitat de programació.⁸

4.5. Anàlisi de resultats

Una vegada es va dur a terme la intervenció i es van recollir totes les dades, va arribar el moment d'anàlisi per veure els resultats d'aquesta. Per tal d'analitzar els resultats del qüestionari es va fer a partir del programa informàtic SPSS v26. L'anàlisi es va efectuar mitjançant anàlisis descriptius, freqüències i taules creuades. Es va fixar el nivell de significació en .050 ($p \leq .05$), per poder detectar diferències significatives segons gènere i segons pretest i posttest.

El qüestionari realitzat s'han obtingut resultats del pretest i del posttest. En els dos casos, diferencio els resultats per gènere, i divideixo les preguntes realitzades en tres subgrups; en creences, en actituds i en el creixement personal.

Pel que fa a les preguntes de creences, una persona amb un nivell alt de competència intercultural respondria "gens d'acord". Així doncs, en l'anàlisi de resultats com més prop de l'1 estiguin les respostes obtingudes més favorables seran.

Pel que fa a les preguntes d'actituds, una persona amb un nivell alt de competència intercultural respondria "molt d'acord". Així doncs, en l'anàlisi de resultats com més a prop del 4 estiguin les respostes obtingudes, més positives seran.

---

⁸ Veg. Annex 3: La Unitat de Programació: Empatitza.

Pel que fa les a les preguntes del coneixement personal, una persona amb un nivell alt de competència intercultural respondria “molt d’acord”. Així doncs, en l’anàlisi de resultats com més a prop del 4 estiguin les respostes obtingudes millor.

L’anàlisi de resultats de les entrevistes també s’ha realitzat dividint les preguntes en temàtiques. Dilia, Tonon i Alvarado (2012) defineixen l’anàlisi temàtic com un mètode pel tractament de la informació en investigació qualitativa, que permet identificar, organitzar i analitzar en detall la informació recollida. A més, ens permet que l’investigador estableixi les idees essencials que guiaran el treball d’investigació i aquesta identificació de temes i estructures implicaran un raonament i una argumentació solida i apropiada. És a dir, segons els autors, analitzant d’aquesta manera resulta més senzill d’entendre i analitzar les respostes obtingudes. Els cinc grans blocs que s’han realitzat són: autoconeixement, competència intercultural als centres educatius, la immigració, les oportunitats que tenen les persones segons el lloc on neixen i la discriminació que hi ha en el nostre país. A partir d’aquí, als resultats es mostren les comparatives de diferents respostes obtingudes a les preguntes. Tot i així, a l’annex 4 es troben les 4 entrevistes realitzades transcrites per tal de complementar les respostes analitzades.

5. Resultats

A continuació es mostren els resultats obtinguts després de dur a terme la intervenció. En primer lloc es mostra una taula en la qual es troben els resultats descriptius de l'estudi. Seguidament es mostren els resultats obtinguts a l'estudi quantitatiu i per últim els resultats obtinguts a les entrevistes (estudi qualitatiu).

Descripció sociodemogràfica

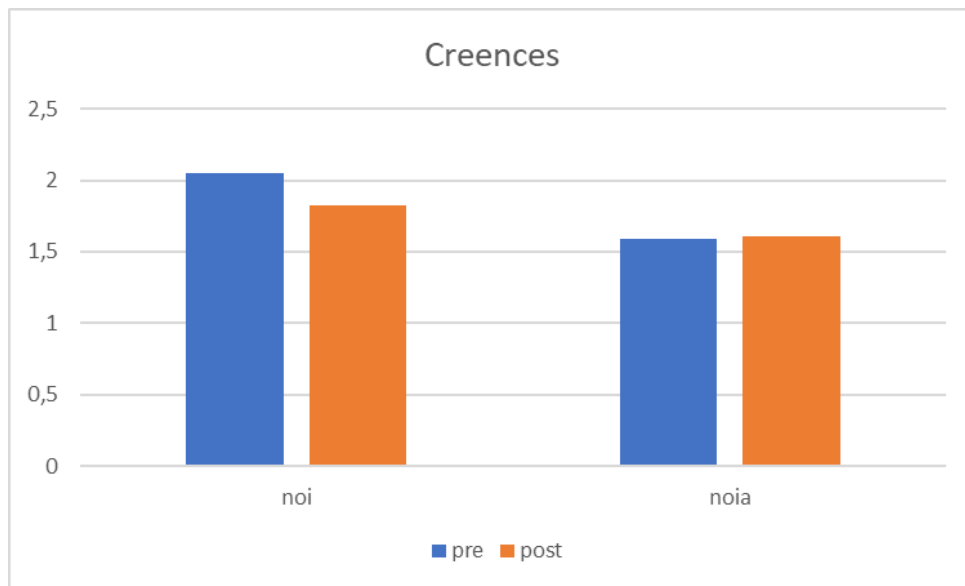
	Preintervenció nois	Preintervenció noies	Postintervenció nois	Postintervenció noies
Gènere	42 (55.3%)	34 (46.7%)	29 (52.7%)	26 (47.3%)
Mitjana d'edat (anys)	13.2	13.4	13.4	13.3
N. Espanyola	40 (52,63%)	33 (43,42%)	28 (50,91%)	25 (45,45%)
N. Marroquina	1 (1,32%)	0	0	0
N. anglesa	0	1 (1,32%)	0	1 (1,82%)
N. Boliviana	1 (1,32%)	0	1 (1,82%)	0

Taula 5: Descripció sociodemogràfica de la mostra participant a la intervenció. N. significa la nacionalitat. Classificació dels participants segons gènere, nacionalitat i moment de l'estudi (pre-post). S'indica també, l'edat mitja dels participants.

Resultats qüestionari

Els resultats del qüestionari, com s'ha dit a l'anàlisi de resultats, es divideixen en tres subgrups diferents. De cada subgrup es pot observar un gràfic en el qual es poden veure, de manera més simplificada els resultats obtinguts en la pre i en la post intervenció. Seguidament, es mostra una taula amb les preguntes que es corresponen a cada subgrup en la qual podem veure de forma més detallada els resultats obtinguts.

En primer lloc, s'analitzen els resultats obtinguts pel que fa a les preguntes sobre creences, a continuació es mostra el gràfic i la taula.

Gràfic 3: Gràfic que fa referència a les preguntes sobre creences en el pre-post en funció del sexe.

Com podem observar clarament al gràfic anterior, el nombre de les creences, pel que fa als nois, ha disminuït considerablement, de 2,05 a 1,83. Per altra banda, pel que fa a les noies podem observar que el nombre ha patit un lleu increment, d'1,59 a 1,61.

Observant la taula que mostro a continuació es pot veure quines han estat les preguntes que han fet variar aquests nombres. L'asterisc (*) indica aquelles preguntes en què la intervenció ha donat resultats amb diferències estadísticament significatives dins el gènere. El triangle (Δ) indica aquelles preguntes en les quals el resultat és diferent, amb significació estadística, entre nois i noies.

	Gènere	N (Pre)	N (Post)	Mean (1-4) Pre	Mean (1-4) Post
Hi ha grups de persones inferiors als altres	Noi	42	29	2,21 Δ	1,52
	Noia	34	26	1,41 Δ	1,38
Em sembla bé que algunes persones d'aquest món tinguin més oportunitats que d'altres	Noi	42	29	1,71*	1,79* Δ
	Noia	34	26	1,38	1,31 Δ
A vegades és positiu utilitzar la força contra altres grups	Noi	42	29	1,71 Δ	1,79
	Noia	34	26	1,38* Δ	1,62*

Les persones dels països subdesenvolupats s'haurien de quedar als seus països	Noi	42	29	1,71 ^Δ	1,62
	Noia	34	26	1,21 ^{*,Δ}	1,62 [*]
Les persones que vénen de fora tenen més ajudes que els altres	Noi	42	29	2,40	2,21
	Noia	34	26	1,71	2,04
Si no hi hagués immigració tindríem menys problemes	Noi	42	29	2,17 ^Δ	1,97
	Noia	34	26	1,82 ^Δ	1,73
Els immigrants vénen per aprofitar-se dels nostres serveis	Noi	42	29	1,90 ^Δ	1,86 ^Δ
	Noia	34	26	1,41 ^Δ	1,50 ^Δ
És positiu que en aquest món no tothom tingui les mateixes oportunitats	Noi	42	29	2,24 [*]	1,69 [*]
	Noia	34	26	1,79 [*]	1,35 [*]
Les persones que vénen de fora no fan el suficient esforç per adaptar-se a Catalunya	Noi	42	29	2,10 [*]	1,79 [*]
	Noia	34	26	1,91	1,88
Les persones que vénen de fora no tenen suficients estudis per treballar de bones feines	Noi	42	29	2,38	2,03
	Noia	34	26	1,91	1,69

Taula 6: Resultats de les preguntes sobre creences de nois i noies en la pre i post intervenció. * indica que les diferències són estadísticament significatives en quant la intervenció dins un gènere. Δ indica que les diferències són estadísticament significatives entre nois i noies (SPSS).

Després d'observar la taula, podem veure que pel que fa a dins el sexe masculí entre la pre i post intervenció hi ha hagut diferències significativa a la pregunta sobre si els hi sembla bé que algunes persones d'aquest món tinguin més oportunitats que d'altres, també a la pregunta si és positiu que en aquest món no tothom tingui les mateixes oportunitats i si les persones que vénen de fora no fan el suficient esforç per adaptar-se a Catalunya.

Si continuem observant únicament els resultats obtinguts en el sexe masculí, podem veure que en la majoria de les preguntes hi ha una disminució considerable del nombre. Les preguntes que han patit una disminució més gran han estat; en primer lloc la pregunta si creuen que hi ha grups de persones inferiors a d'altres, disminuint un 0,69. On es va obtenint una mitjana de 2,21 al resultat del pretest i una mitjana d'1,52 al

resultat del posttest. En segon lloc, amb una disminució de 0,55 a la pregunta si és positiu que en aquest món no tothom tingui les mateixes oportunitats, amb un 2,24 en el pretest i un 1,69 en el posttest. En tercer lloc, amb una disminució de 0,35 a la pregunta si les persones que vénen de fora no tenen suficients estudis per treballar de bones feines amb un 2,38 al pretest i un 2,03 al posttest. Un altre exemple, a la pregunta si les persones que vénen de fora no fan el suficient esforç per adaptar-se a Catalunya s'ha obtingut una disminució de 0,31, amb un 2,10 al pretest i un 1,79 al posttest.

Després d'observar la taula, podem veure que pel que fa a dins el sexe femení entre la pre i post intervenció hi ha hagut diferències significativa a la pregunta sobre si a vegades és positiu utilitzar la força contra altres grups, si les persones que vénen de fora tenen més ajudes que els altres i si és positiu que en aquest món no tothom tingui les mateixes oportunitats.

Si ens centrem en els resultats únicament del sexe femení, podem veure que la majoria de les preguntes han patit un lleu increment. Les preguntes que han sofert un increment més elevat han estat, en primer lloc la pregunta sobre si les persones dels països subdesenvolupats s'haurien de quedar als seus països, amb un augment de 0,41, passant d'1,21 a 1,62. En segon lloc, amb un augment de 0,33 a la pregunta si les persones que vénen de fora tenen més ajudes que els altres passant de 1,71 en la pre-intervenció a 2,04 a la post-intervenció. En tercer lloc, a la pregunta si, a vegades, és positiu utilitzar la força contra altres grups ha augmentat 0,24 passant d'1,38 a 1,62.

Per contra, també hi ha hagut una pregunta en el qual la disminució ha estat considerable. Aquesta ha estat sobre si és positiu que en aquest món no tothom tingui les mateixes oportunitats disminueix 0,44 passant d'1,79 en el pretest a 1,35 en el posttest.

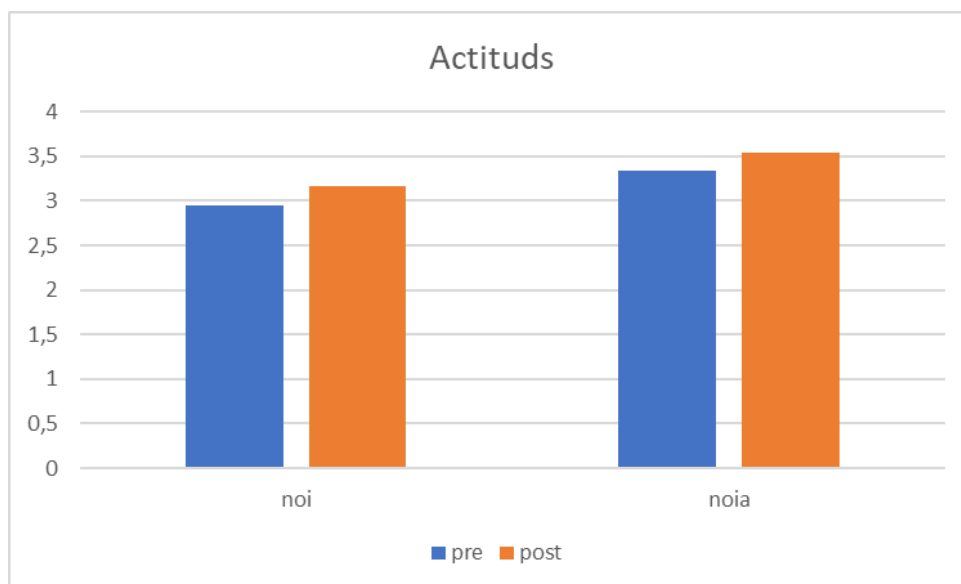
També podem observar diferències significatives entre nois i noies pel que fa a dins la pre-intervenció i la post-intervenció. Si ens centrem en la pre, podem observar que en les preguntes sobre si hi ha grups de persones inferiors als altres, si a vegades és positiu utilitzar la força contra altres grups, si les persones dels països subdesenvolupats s'haurien de quedar als seus països, si no hi hagués immigració tindriem menys problemes i si els immigrants vénen per aprofitar-se dels nostres serveis.

Centrant-nos en la post-intervenció, en canvi, les diferències significatives entre nois i noies es troben en les preguntes sobre si els hi sembla bé que algunes persones d'aquest món tinguin més oportunitats que d'altres i si els immigrants vénen per aprofitar-se dels nostres serveis.

Així doncs, s'han pogut observar diferències considerables entre nois i noies pel que fa dins i fora el mateix moment d'intervenció. Les preguntes que hi ha hagut diferències més considerables entre sexe femení i masculí en la pre-intervenció ha estat en les preguntes sobre si hi ha grups de persones inferiors als altres amb una diferència de 0,81 (2,21M⁹-1,41F¹⁰), si les persones dels països subdesenvolupats s'haurien de quedar als seus països, amb una diferència de 0,50 (1,71M-1,21F), i si els immigrants vénen per aprofitar-se dels nostres serveis amb una diferència de 0,49 (1,90M-1,41M).

Les preguntes que hi ha hagut diferències més considerables entre sexe femení i masculí en la post-intervenció ha estat a les preguntes sobre si els sembla bé que algunes persones d'aquest món tinguin més oportunitats que d'altres amb una diferència de 0,48 (1,79M-1,31F). També una diferència considerable de 0,36 (1,86M-1,50F) en la pregunta sobre si els immigrants vénen per aprofitar-se dels nostres serveis i dues preguntes amb una diferència de 0,34 (1,69M-1,35F, 2,03M-1,69F), que són si és positiu que en aquest món no tothom tingui les mateixes oportunitats i si les persones que vénen de fora no tenen suficients estudis per treballar de bones feines.

A continuació es mostra el gràfic i la taula corresponents a les preguntes d'actitud. Com podem observar al gràfic que ve a continuació a conseqüència de l'actuació el nombre de respostes sobre actituds, tant pels nois com les noies, va en augment.

Gràfic 4: Gràfic que fa referència a les preguntes sobre actituds en el pre-post en funció del sexe.

⁹ Resultat obtingut en el sexe masculí.

¹⁰ Resultats obtinguts en el sexe femení.

	Gènere	N (Pre)	N (Post)	Mitjana (1-4) Pre	Mitjana (1-4) Post
Tinc amics que ells o els seus pares provenen d'altres països	Noi	42	29	3,29	3,48
	Noia	34	26	3,41	3,62
Reaccio igual davant una persona Catalana que davant d'una persona que prové d'una cultura diferent	Noi	42	29	2,81 ^Δ	3,17 ^Δ
	Noia	34	26	3,59 ^Δ	3,73 ^Δ
M'interessa aprendre les tradicions d'altres cultures	Noi	42	29	2,71	3,03
	Noia	34	26	3,06	3,42
És fàcil per mi tenir contacte amb persones d'altres cultures	Noi	42	29	2,98	2,97
	Noia	34	26	3,32	3,42

Taula 7: Resultats de les preguntes sobre actituds de nois i noies en la pre i post intervenció. Δ indica que les diferències són estadísticament significatives entre nois i noies (SPSS).

La taula anterior mostra que les diferències dins els sexes entre la pre i post intervenció no són estadísticament significatives. Tot i així, fent un anàlisi més detallat, podem observar que pel que fa als nois una de les preguntes que ha fet augmentar el valor del resultat és el fet d'interessar-se a conèixer les tradicions d'altres cultures. Així s'ha obtingut un 2,71 en el pretest i un 3,03 al posttest, és a dir, una diferència de 0,37. També la pregunta "reaccio igual davant una persona Catalana que davant d'una persona que prové d'una cultura diferent" presenta un augment de 0,36, amb un resultat de 2,81 en la pre i un 3,17 en la post intervenció. El resultat mitjà obtingut pel que fa al sexe masculí en el pretest és de 2,95 i pel que fa al posttest és de 3,16.

Pel que fa als resultats obtinguts en les noies, podem observar que les preguntes que han realitzat aquest increment han estat, en primer lloc la pregunta d'interessar-se sobre aprendre les tradicions d'altres cultures, augmentant un 0,36 amb un resultat de 3,06 en el pretest i un 3,42 en el posttest. El resultat mitjà de les diferents preguntes del subgrup d'actituds en el pretest és de 3,34 i en el posttest és de 3,54.

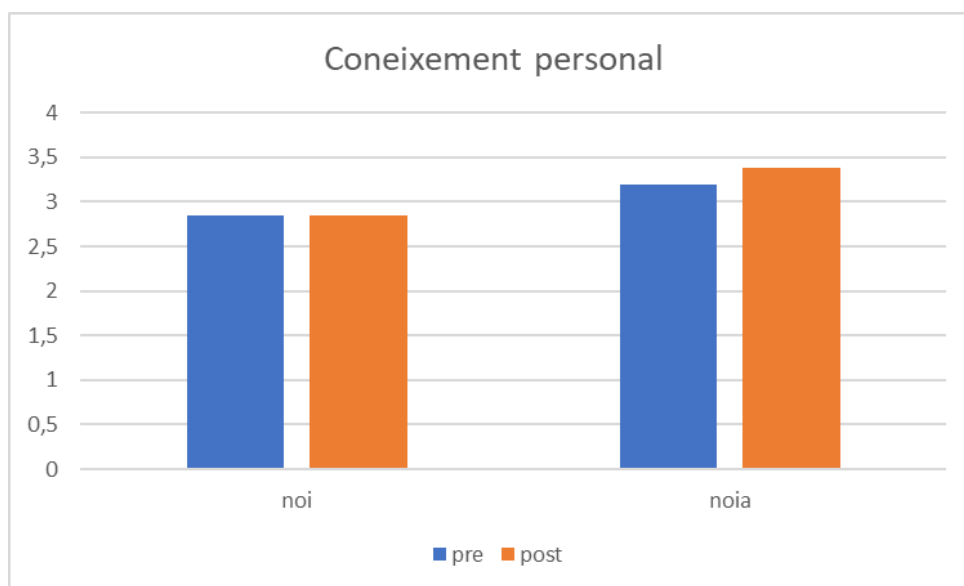
Podem observar diferències significatives entre nois i noies pel que fa a dins la pre-intervenció i la post-intervenció. Si ens centrem en la pre, podem observar que és en la pregunta sobre si reaccio igual davant una persona Catalana que davant d'una

persona que prové d'una cultura diferent. També podem veure diferències importants en la variació dels resultats de la pregunta sobre si els interessa aprendre les tradicions d'altres cultures, amb una diferència de 0,35 (2,71M-3,06F) i en la pregunta sobre si és fàcil per mi tenir contacte amb persones d'altres cultures, amb una diferència de 0,34 (2,98M-3,32F).

Centrant-nos en la post-intervenció, igual que en la pre, les diferències significatives, estadísticament parlant, entre nois i noies es troben en la pregunta sobre si reacciono igual davant una persona Catalana que davant d'una persona que prové d'una cultura diferent. També podem veure una diferència considerable de 0,45 en la pregunta si és fàcil per ells i elles tenir contacte amb persones d'altres cultures (2,97M-3,42F). També a la pregunta sobre si els interessa aprendre les tradicions d'altres cultures s'ha obtingut una diferència de 0.39 (3,03M-3,42F).

Pel que fa a les preguntes del coneixement personal a continuació mostro el gràfic i la taula dels resultats obtinguts. Podem observar que els nois, el nombre mitjà obtingut en la pre i la post intervenció ha estat el mateix (2,85), per altra banda, pel que fa a les noies podem observar que ha augmentat d'un 3,19 en el pretest a un 3,38 al posttest.

Gràfic 5: Gràfic que fa referència a les preguntes sobre coneixement personal en el pre-post en funció del sexe.

	Gènere	N (Pre)	N (Post)	Mean (1-4) Pre	Mean (1-4) Post
Conèixer-me a mi mateix m'ajuda per conèixer millor les altres persones	Noi	42	29	2,88	2,79 ^Δ
	Noia	34	26	3,29	3,62 ^Δ
Quan no entenc alguna diferència cultural, pregunto el per què d'aquesta diferència	Noi	42	29	2,71	2,62
	Noia	34	26	3,06	3,38
No tinc prejudicis envers a persones d'altres cultures	Noi	42	29	2,88	3,14
	Noia	34	26	3,21	3,15

Taula 8: Resultats de les preguntes sobre coneixement personal de nois i noies en la pre i post intervenció. Δ indica que les diferències són estadísticament significatives entre nois i noies (SPSS).

Observant la taula anterior, podem veure que pel que fa al coneixement personal les diferències dins el mateix sexe entre la pre i post intervenció no són significatives. Tot i això, fent un anàlisi més detallat, podem observar que pel que fa als nois la pregunta sobre si tinc prejudicis envers a persones d'altres cultures, ha augmentat una diferència de 0,26 entre la pre intervenció (2,88) i la post intervenció (3,14). En canvi, pel que fa a la pregunta sobre si conèixer-me a mi mateix m'ajuda per conèixer millor les altres persones ha disminuït un 0,09 amb un 2,88 en la pre i un 2,79 en la post intervenció. En la pregunta sobre quan no entenc alguna diferència cultural, pregunto el per què d'aquesta diferència també s'ha obtingut una disminució en el nombre passant del 2,71 en la pre al 2,62 en la post, també del 0,09.

Pel que fa als resultats obtinguts en les noies, podem observar que en dues preguntes hi ha hagut un increment considerable, en primer lloc en la pregunta sobre conèixer-me a mi mateix m'ajuda per conèixer millor les altres persones, s'ha obtingut un augment de 0,33, passant d'un 3,29 a un 3,62. En segon lloc, a la pregunta sobre si quan no entenc alguna diferència cultural, pregunto el per què d'aquesta diferència s'ha augmentat un 0,32, passant d'un 3,06 a un 3,38. Per últim a la pregunta sobre si tinc prejudicis envers a persones d'altres cultures s'ha obtingut una disminució de 0,06, passant d'un resultat de 3,21 en el pretest a un de 3,15 en el posttest.

Es pot observar una diferència significativa entre nois i noies pel que fa a dins la post intervenció a la pregunta sobre si conèixer-me a mi mateix m'ajuda per conèixer millor les altres persones. També hi ha grans diferències entre nois i noies a la pregunta sobre

si quan no entenc alguna diferència cultural, pregunto el per què d'aquesta diferència amb una diferència de 0,76 (2,62M-3,38F).

Si ens centrem en la pre intervenció, podem observar que hi ha grans diferències entre sexes. Pel que fa a la pregunta sobre si l'autoconeixement em pot ajudar per conèixer millor les altres persones s'ha obtingut una diferència de 0,42 (2,88M-3,29F). A la pregunta sobre si tinc prejudicis envers a persones d'altres cultures, s'ha obtingut una diferència de 0,36 (2,88M-3,21F). Per últim, a la pregunta sobre quan no entenc alguna diferència cultural, pregunto el per què d'aquesta diferència, s'ha obtingut una diferència de 0,35 (2,71M-3,06F).

Resultats entrevistes

Els resultats obtinguts a les quatre entrevistes¹¹ realitzades, tal com s'explica a l'anàlisi, s'ha interpretat des de cinc temàtiques (autoconeixement, la competència intercultural als centres educatius, la immigració, les oportunitats i la discriminació). En primer lloc, a la taula següent, es mostren els resultats obtinguts sobre la primera temàtica: l'autoconeixement. L'alumnat ha respòs al per què creuen que serveix el treball del desenvolupament personal, és a dir si creuen que fomentar l'autoconeixement i l'educació emocional influeix a l'hora de tractar amb les altres persones.

	Resposta
<p>Importància del desenvolupament personal (autoconeixement)</p>	<p>"(...), jo crec que ens va servir per conèixer-nos a nosaltres mateixos i per tant, jo, que personalment penso que vaig mostrar atenció, em va servir per conèixer-me molt més i que indirectament això ens ha servit per empatitzar amb les altres persones." (E1¹²).</p>
	<p>"Jo crec que sí perquè ets sincer amb tu mateix i et sents alliberat a l'hora de relacionar-te amb les altres persones". (E2¹³).</p>
	<p>"Sí, perquè si et coneixes a tu mateix serà més fàcil saber com són les altres persones". (E3¹⁴)</p>
	<p>"Jo crec que sí perquè si tu et coneixes millor després podràs gestionar millor les teves emocions i saber els teus punts febles i els teus punts forts". (E4¹⁵)</p>

Taula 9: Respostes obtingudes a les entrevistes. Preguntes sobre la importància del treball de l'autoconeixement als centres educatius.

¹¹ Veg. Annex 4: Les entrevistes completes.

¹² **Entrevistada 1.** Veg. Annex 4: Les entrevistes completes.

¹³ **Entrevistat 2.** Veg. Annex 4: Les entrevistes completes.

¹⁴ **Entrevistat 3.** Veg. Annex 4: Les entrevistes completes.

¹⁵ **Entrevistada 4.** Veg. Annex 4: Les entrevistes completes.

Tenint en compte les respostes obtingudes a les preguntes sobre l'autoconeixement, podem observar que tots els entrevistats estan d'acord en que el desenvolupament personal, és a dir, aprofundir sobre el coneixement de les pròpies emocions i la gestió dels pensaments afavoreix al fet de conèixer millor les altres persones i per tant, poder empatitzar amb una major mesura amb aquestes. Pel que fa a l'entrevistat 2, és interessant quan ens diu que el fet de conèixer-se a un mateix fa que siguis més sincer i per tant, et sigui més còmode relacionar-te amb altres persones. En la majoria de respostes coincideixen en què el fet de saber gestionar les emocions és un factor important per tal de conèixer-se més bé a un mateix i d'aquesta manera conèixer millor als altres.

Observant la taula següent, les respostes obtingudes a les preguntes sobre si la competència intercultural es treballa prou als centres educatius, les respostes estan dividides.

	Resposta
La competència intercultural als centres educatius	"Jo crec que si que es treballa prou als centres educatius i ja m'agrada com ho fem. Tampoc canviaria res de què fem a educació física, està molt ben pensat perquè fem tots els esports i hem fet aquesta unitat d'empatitza." (E1)
	"Jo crec que s'hauria de treballa bastant més. Jo ho treballaria fent activitats relacionades amb cultures d'altres països." (E2)
	"No i jo crec que s'haurien de fer més activitats com les que fèiem amb tu." (E3)
	"Jo crec que es treballa suficientment per poder millorar dia a dia i a educació física potser hauríem de treballar més amb exercicis d'equip". (E4)

Taula 10: Respostes obtingudes a les entrevistes. Preguntes sobre el treball de la competència intercultural als centres educatius

Pel que fa al tema del treball de la competència intercultural a les aules, podem observar a la taula anterior la resposta obtinguda pels entrevistats. Es pot veure clarament com pel que fa als dos entrevistats masculins ens diuen que segons el seu punt de vista s'hauria de treballar més. Per contra, si observem els resultats de les dues entrevistades de sexe femení, la resposta obtinguda és que pel seu punt de vista ja es treballa prou.

La taula que es mostra a continuació són les respostes obtingudes a la temàtica immigració. La pregunta en qüestió és si estan d'acord o no que existeixi la immigració.

	Resposta
La immigració	“Jo estic d’acord amb la immigració penso que aquestes persones son molt valentes, que tinguin el coratge de deixar-ho tot i vagin a buscar-se una nova vida, una vida “millor” per la seva família, o sols. També penso que si marxen moltes persones d’un país perquè en aquell país hi ha guerra també seria intentar arreglar, tot i que no sé com ho podríem fer, (...)” (E1).
	“Jo si que estic d’acord amb la immigració perquè penso que si marxen del seu país és perquè en el seu país passa algú normalment marxen perquè hi ha guerra i penso que en aquestes situacions tothom marxaria” (E2).
	“No, perquè jo crec que tots els països haurien de donar oportunitats a la seva gent per viure i que no se'n hagin d’anar del seu país.” (E3)
	“Si que hi estic d’acord (...), però per altra banda em sap greu perquè això vol dir que hi ha problemes en el seu país.” (E4).

Taula 11: Respostes obtingudes a les entrevistes. Respostes sobre si estan d'acord amb la immigració.

Podem observar que en la majoria de respostes estan d’acord en el fet que hi hagi immigració, ja que, en tres de les respostes afirmen que és perquè en els seus països d’origen hi ha problemes i per tant han d’emigrar per tal de trobar una vida millor. L’entrevistada 1 fa una reflexió interessant: són persones molt valentes de deixar-ho tot per tenir una vida nova, una vida millor, per la seva família o ells sols. Podem veure doncs, com aquesta entrevistada valora la valentia i el coratge de les persones que immigren a una cultura nova, amb una llengua nova i unes tradicions completament diferents a les seves. Per altra banda, l’entrevistat 3 diu que no està d’acord amb la immigració i pensa que tots els països haurien de donar oportunitats a la seva gent per tal que aquests no hagin de marxar a buscar-se les oportunitats a altres països.

En aquesta taula es mostren algunes de les respostes obtingudes pel que fa a les preguntes sobre si creuen que totes les persones tenen les mateixes oportunitats.

	Resposta
Les oportunitats	“No tothom te les mateixes oportunitats, no m’agrada dir-ho, perquè jo voldria que tothom tingues les mateixes oportunitats, però segurament si que es veritat (...) quan ets més ric, tens mes oportunitats perquè tens més diners i pots fer més coses i la gent que es més pobre no té tantes oportunitats, (...)” (E1).
	“Nosaltres em nascut en uns anys que els diners ho fan tot i si la família no te diners haurà de treballa més” (E2).
	“Sí, per molt injust que sigui si neixes a un país pobre no tens tantes oportunitats com si neixes a un país ric.” (E3).
	“Per desgràcia no perquè hi ha gent no es pot permetre que els seus fills puguin anar a l’escola i el lloc on es neix si que marca molt el futur de la persona.” (E4)

Taula 12: Respostes obtingudes a les entrevistes. Preguntes sobre la immigració i sobre les oportunitats que tenen les persones.

Observant la taula anterior podem veure que en les quatre respostes obtenim que creuen que no tothom té les mateixes oportunitats. A més, interpretant les respostes podem veure que cap dels entrevistats estan d’acord en el fet que hi hagi persones amb menys oportunitats que d’altres. És interessant veure que, la majoria de les respostes associen les oportunitats amb els diners.

	Resposta
La discriminació	“(…) però si que n’hi ha, en el fet que aquest es de color, o aquest és àrab jo crec que si que hi ha una mica de discriminació i això s’hauria de canviar. I es veu amb això que les diferents diguem-ne d’aspecte, i crec que això fa molt a les persones i no se si es el nostre instint que s’hauria de canviar, i si, la discriminació es veu així, amb l’aspecte.” (E1)
	“En el nostre país no hi ha molta discriminació però sempre veus la gent que no els accepta perquè els miren amb mala cara o els hi falten el respecte” (E2).
	“Sí, es veu molt només has de mirar el resultat de les últimes eleccions.” (E3).
	“En l’ambient que jo em moc no hi ha molta discriminació (...)”. (E4)

Taula 13: Respostes obtingudes a les entrevistes. Preguntes sobre si creuen que hi ha discriminació.

Per acabar, les respostes obtingudes sobre si creuen que hi ha discriminació o no podem observar que tant l'entrevistada 1 com l'entrevistat 3 creuen que sí, que en el nostre país hi ha discriminació. Per altra banda, l'entrevistat 2 creu que no és que n'hi hagi molta de discriminació però creu que sí que n'hi ha, algunes persones que no accepten les persones estrangeres i fins i tot ens diu, que pensa que els hi falten el respecte. Per últim, l'entrevistada 4 diu que en l'ambient que ella es mou creu que no hi ha molta discriminació, tot i que tampoc nega que n'hi hagi.

6. Discussió

En aquest apartat es fa un contrast dels resultats que s'han obtingut amb les observacions i el que s'ha explicat al marc teòric. Per tant, es tenen en compte els diferents autors que s'han anat citant, però sobretot, hi apareix com aquests estudis es poden relacionar amb els resultats obtinguts en la meua intervenció. A continuació es fa un recordatori de la hipòtesi plantejada i els objectius per tal de comprendre més fàcilment la discussió.

La hipòtesis plantejada a l'inici d'aquesta intervenció és:

El fet d'aplicar una Unitat Didàctica dedicada exclusivament al treball de la competència intercultural, farà que millori aquesta competència i com a conseqüència, les relacions entre l'alumnat.

Els objectius plantejats varen ser:

- Descobrir el nivell de competència intercultural que té l'alumnat de 2n d'ESO de l'Institut de Gurb.
- Descobrir si la competència intercultural és diferent en nois que en noies.
- Valorar l'efecte que provoca l'aplicació de la Unitat Didàctica sobre la competència intercultural als i les adolescents de l'Institut de Gurb.

Després d'haver realitzat la intervenció en aquest grup de nois i noies s'han vist una sèrie de canvis positius pel que fa als diferents aspectes vinculats a la competència intercultural. Així doncs, s'interpreta que l'aplicació d'aquesta Unitat Didàctica va amb concordança amb la hipòtesi plantejada a l'inici de la intervenció; el fet d'aplicar una Unitat Didàctica dedicada exclusivament al treball de la competència intercultural, farà que millori aquesta competència i com a conseqüència, les relacions entre l'alumnat. Walsh (2005) dedica una part del seu estudi a l'aplicació dins de l'aula de la competència intercultural. Aquest autor divideix aquesta aplicació segons la manera com es treballa, ja sigui de forma transversal (pensar els criteris i les seves competències de manera que tingui una presència conscient, continua i organitzada dins el currículum) o integral (els i les docents opten per dedicar-li una unitat didàctica en comptes de treballar-ho de

forma transversal durant un cicle educatiu). Els resultats de la intervenció coincideixen amb estudis anteriors (López, Pérez i Monjas, 2007), a on es conclou que una aplicació integral de la competència intercultural a través d'una unitat didàctica, pot aportar resultats positius en l'alumnat. El fet de mostrar-li un especial interès, segons els autors i la meva experiència en la intervenció, fa que l'alumnat mostri més atenció al treball de la competència intercultural i sigui més conscient d'aquesta conscienciació.

Una de les millores que es comenten anteriorment és que el grup, després de la intervenció, és més competent a nivell intercultural. Al qüestionari realitzat es veu com treballant durant quatre setmanes en un clima de comunicació, autoconeixença, confiança, cohesionant el grup i coneixent de l'entorn proper i el llunyà, ha fet que les relacions i el fet d'empatitzar amb les altres persones augmenti. Com anota Bryam (2008) citat per UNESCO (2013) per tal que una persona sigui competent a nivell intercultural ha d'assolir el següent: sabers (coneixements de la cultura), saber comprendre (habilitats per interpretar/relacionar-se), saber aprendre (habilitats per descobrir/interactuar) saber ser (disposició a la curiositat i obertura) i saber involucrar-se (consciència cultural crítica). Així que promoure aquestes activitats que vetllen pel treball d'aquests sabers, s'ha pogut comprovar als resultats que ha augmentat aquest nivell de competència. Un dels fets diferencials dels meus resultats es reflecteix en el treball d'autoconeixement. Pel que fa als resultats obtinguts en les noies, podem observar que hi ha hagut un increment considerable en la pregunta sobre conèixer-me a mi mateix/a m'ajuda per conèixer millor les altres persones. En aquesta pregunta s'ha obtingut un augment de 0,33, passant d'un 3,29 a un 3,62. Així doncs, l'alumnat és conscient que és important adquirir tots aquests sabers per ser més competent a nivell intercultural.

El primer objectiu marcat a l'hora de realitzar aquesta intervenció és el de descobrir el nivell de competència intercultural que té l'alumnat de 2n d'ESO de l'Institut de Gurb, i d'aquesta manera, veure si es treballa prou a aquest centre educatiu. Tenint en compte els resultats obtinguts al qüestionari, i sobretot les respostes obtingudes a les entrevistes, en les quals tres dels entrevistats responen que la competència intercultural no es treballa prou als centres educatius, s'arriba a la conclusió que la competència intercultural es treballa poc, o bé no es treballa de manera adequada. López, Pérez i Monjas (2007) citats a Cuevas, Fernandez i Pastor (2009) ens parlen que molts docents creuen que, amb el simple fet de realitzar jocs cooperatius i jocs del món, la competència intercultural ja està treballada.

Després de posar en pràctica aquesta intervenció en un centre educatiu es pot considerar que la formació del professorat en aquesta competència és molt important perquè si el mateix professorat no és competent a nivell intercultural no podran formar persones que ho siguin. Feroso, 1992, citat a Flores, Prat i Soler, 2014, diu que és important que el professorat es prepari per rebre i comprendre els seus alumnes i a les seves famílies; que respectin la diversitat, les maneres de viure de cadascú, el comportament i les religions. També que sàpiguen resoldre conflictes que puguin aparèixer i puguin aprofitar-se d'aquests per enriquir culturalment als seus alumnes.

Pellicer (2007), diu que l'educació física és una bona eina per treballar el control emocional i aprendre a resoldre conflictes, i és que l'autora diu que a través de l'educació física es busca un desenvolupament integral de l'alumnat, potenciant el desenvolupament de les seves capacitats a nivell motor i integrat al treball d'actituds, valors i normes respecte a la vida i al cos, és a dir, permet contribuir en la formació personal i social de l'alumnat, i per tant, aconseguir formar persones competents no només a nivell personal sinó que també a nivell social, respectant la diversitat (Pellicer 2007, p.16). Pel que fa a la intervenció realitzada, les pràctiques interculturals s'adeqüen al document del departament en tant que en treballar la interculturalitat, s'aprofundeix també en els aspectes emocionals i socials dels estudiants i és que segons el departament, entendre les emocions pròpies és un pas previ per aconseguir una bona interacció social dins i fora de l'aula, i un bon desenvolupament de les competències interculturals de cadascú. Així doncs, la intervenció proposada, s'ha aprofundit en aquests aspectes per tal d'aconseguir un bon nivell de competència intercultural. Les classes d'educació física han estat una eina molt útil per treballar aquesta competència i sobretot, tal com diu Pellicer (2007), els aspectes emocionals.

Un dels altres objectius que m'havia marcat en la realització del meu treball era comprovar si la competència intercultural és manifesta d'una manera diferent en nois que en noies. Les diferències entre gènere han sigut en molts casos significatives i cal destacar alguns aspectes importants. Si observem des de una visió global, els resultats obtinguts després de realitzar la intervenció, podem veure que el nivell de competència intercultural ha anat en augment en gairebé tots els casos, hi ha hagut una sola excepció pel que fa a les preguntes de creences en el sexe femení, el qual el nivell de competència intercultural ha disminuït lleugerament. Tenint en compte les respostes a les entrevistes realitzades, hem pogut veure que la majoria dels entrevistats pensen que el fet de treballar l'autoconeixement i la gestió de les emocions afavoreix a l'hora d'empatitzar, val a dir però, que les noies tendeixen a aprofundir més sobre el tema. Si

ens centrem en els resultats obtinguts en el qüestionari, podem observar que les noies consideren molt important el fet de treballar aquest autoconeixement per tal de millorar les relacions amb les altres persones i per altra banda, si observem els resultats obtinguts en els nois, podem dir que no hi mostren tanta importància. Lligat amb els resultats obtinguts, Flores (2013) en el seu estudi sobre l'aplicació d'un programa d'habilitats psicosocials basat en l'autoconeixement per millorar les relacions interpersonals dels nens i nenes de 3r de primària també arriba a la mateixa conclusió: les nenes donen més importància el fet d'autoconèixer-se per tal de millorar les relacions amb les altres persones.

Després de realitzar la intervenció s'ha pogut veure clarament que tal com diu Ruiz (2012), la competència intercultural és més elevada en dones que en homes. De fet, afirma que: "Por lo que se puede decir que las mujeres se implican más y prestan más atención al momento de comunicarse con personas de otras culturas" (Ruiz, 2012, p.366). També Vilà (2006) en el seu estudi obtenen resultats en els quals es veu clarament que les noies són més competents interculturalment que els nois. El meu estudi segueix la mateixa direcció, ja que en el qüestionari realitzat es veu clarament com en tots els subgrups els resultats de les noies pel que fa les competències interculturals són més satisfactòries que en els nois. Es pot veure clarament diferències significatives en les respostes obtingudes. Per exemple, a la pregunta si hi ha grups de persones inferiors als altres, si les persones dels països subdesenvolupats s'haurien de quedar als seus països o si conèixer-me a mi mateix m'ajuda per conèixer millor les altres persones. Tot i això, en l'estudi qualitatiu no sembla reflectir diferències considerables entre nois i noies pel que fa a la competència intercultural, per tant, seria interessant, en estudis futurs, aprofundir en aquest tema, per intentar descobrir a on rau l'origen d'aquesta diferència.

7. Limitacions, fortaleces i conclusions

Limitacions:

La principal limitació que m'he trobat a l'hora de realitzar aquesta intervenció ha estat el Covid-19. A causa d'aquesta pandèmia no he pogut realitzar la part qualitativa del meu estudi com m'havia plantejat a l'inici. La meva intenció era realitzar un grup de discussió amb 8 alumnes (4 nois i 4 noies) per tal de comprovar quin era el seu nivell de competència intercultural després de realitzar la meva intervenció, a través de diferents preguntes preparades anteriorment, i algunes que també es trobaven al qüestionari. A causa de no poder accedir als centres educatius, vaig haver de realitzar entrevistes telemàtiques, la qual va ser més complicat poder extreure la informació que m'interessava.

Una altra limitació que he trobat al llarg d'aquest estudi, ha estat que hi ha poques investigacions sobre com efecte el fet de realitzar una unitat didàctica específica pel treball de la competència intercultural. En molts casos, els estudis que he trobat sobre aquesta competència se centren en aquest treball de manera transversal, no dedicant-li una unitat didàctica específica. Els estudis que he trobat en els quals realitzaven una unitat didàctica sobre la competència intercultural, no eren de la matèria d'educació física sinó que ho eren d'altres matèries (com per exemple llengües). Això ha estat una limitació per mi, ja que no he pogut realitzar una comparativa amb algun altres estudis sobre el tema en qüestió.

Per últim, una altra limitació que m'he trobat ha estat la utilització d'un qüestionari. Els estudis confirmen que una de les limitacions a l'hora d'utilitzar un qüestionari és que les respostes obtingudes no són mai totalment objectives (Leung, 2011). Les seves creences, actituds, moment en què es troben o coneixements personals afecten, òbviament a les respostes dels subjectes, i per tant, l'estudi realitzat no es pot considerar com un dibuix objectiu de la realitat, ja que està subjecte a les interpretacions personals. A més, pel que fa al posttest, no tots els participants de la intervenció han contestat al qüestionari i per tant això a fet que els resultats entre el pre i el post test perdin una mica de força.

Fortaleses:

La principal fortalesa sobre el meu estudi és la metodologia emprada. El fet d'utilitzar una metodologia mixta, és a dir, realitzar un estudi quantitatiu a partir d'un qüestionari i un estudi qualitatiu a través de les entrevistes, ha suposat que els resultats obtinguts siguin més rics. A més, el fet de realitzar el qüestionari a l'inici de la intervenció i al final ha estat una bona eina per poder realitzar una comparativa dels resultats obtinguts.

Una altra fortalesa que m'agradaria destacar és el fet d'haver realitzat aquesta intervenció en primera persona amb l'alumnat de 2n d'ESO. Poder vivenciar i seguir l'evolució de l'alumnat m'ha permès veure com realment ha afectat positivament a l'alumnat el fet de realitzar la unitat didàctica: empatitza. A part, m'ha permès poder explicar detalladament els diferents ítems del qüestionari, fet, que ajuda a disminuir una de les limitacions explicada anteriorment.

Per últim, tal com he dit a les limitacions, la competència intercultural és un tema que es treballa molt poc als centres educatius i hi ha poques investigacions sobre com treballar-la. Penso que realitzant aquesta recerca innovadora puc donar eines a docents per tal de treballar-la a les seves aules i d'aquesta manera, intentar formar persones més competents a nivell intercultural.

Conclusions:

Després de realitzar aquest treball les conclusions extretes són:

- Les dades dels qüestionaris suggereixen que les noies tenen més competència intercultural que els nois tant abans com després de la intervenció.
- La intervenció sobre el grup estudi ha resultat un increment en el nivell de competència intercultural dels participants independentment del seu sexe, validant la unitat didàctica "*Empatitza*".
- Els qüestionaris amb respostes tancades són útils per visualitzar l'estat del grup però la complementació amb entrevistes permet un millor coneixement de la situació real.

- Les entrevistes han revelat que les diferències en competència intercultural entre nois i noies no són tan grans com apuntaven els qüestionaris.
- Seria interessant ampliar el present estudi tenint en compte altres variables com per exemple l'edat, la nacionalitat, el context social o la durada de la intervenció.
- Les entrevistes realitzades indiquen que cal incrementar el treball de la competència intercultural en el centre subjecte d'aquest estudi.

A tall personal, el Treball de Final de Màster, he de dir que m'ha fet accentuar les ganes, de defensar aquells centres educatius més justos i igualitaris, on es gaudeixi ensenyant i aprenent. Centres educatius que englobin totes les persones que formen part de la comunitat educativa, sense excloure a ningú. Treballant des de la igualtat i l'empatia, perquè d'aquesta manera, aconseguirem formar persones que respecten a les altres persones, sense prejudicis i competents a nivell intercultural.

A nivell professional, realitzar aquesta investigació m'ha aportat diferents aspectes. Per una banda, he adquirit una sèrie de coneixements teòrics que no tenia. Ha sigut, sobretot, realitzant la fonamentació teòrica quan he après més conceptes. El fet d'haver de llegir, comprendre i assimilar la informació de cada autor m'ha fet descobrir diferents maneres de pensar, més enllà de tots els continguts que presentaven cada un d'ells. A més, com dic, he vist molts punts de vista sobre un mateix tema i això m'ha ajudat a anar construint el meu propi criteri. Així, de manera significativa, he anat ordenant pensaments i continguts.

Per altra banda, a l'hora de realitzar la intervenció i de portar a terme l'estudi qualitatiu i quantitatiu, m'he vist en una situació on havia de fer front a la realitat. Per tant, havia de posar en pràctica i tenir present tot el que havia après durant la carrera i el màster. Pel que fa al fet de posar-me a la pell d'una investigadora, m'ha fet ser més sensible als fets, sabent identificar els diferents fets que passessin i reflexionant el perquè de què allò passés. I respecte a la intervenció, he de dir que m'ha fet veure que realment dur a terme una unitat didàctica sobre la competència intercultural és realment favorable. Es creen xarxes de confiança i companyonia entre els i les alumnes molt positives. Així que de cara la meva futura tasca docent sé que serà important fer unitats didàctiques on sempre es tingui en compte la cooperació, empatia i igualtat. I així, coeducant per la cooperació i la igualtat, intentar convertir aquesta societat en més democràtica, equitativa, solidària i respectuosa amb les persones.

8. Bibliografia

Aneas, M. A. (2005). Competencia intercultural, concepto, efectos e implicaciones en el ejercicio de la ciudadanía. *Revista Iberoamericana de Educació*, 36 (13), 1-9.

Consultat 27 de desembre de 2019, des de:

<http://observatoriocultural.udgvirtual.udg.mx/repositorio/bitstream/handle/123456789/437/Competencias%20interculturales.PDF?sequence=1&isAllowed=y>

Arnau, J. (1997). *Metodologies quantitatives en la investigació pedagògica*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.

Arribas, M. (2004). Diseño y validación de cuestionarios. *Matronas profesión*, 5 (17), 23-29. Consultat 23 de gener 2020, des de https://evidencia.com/wp-content/uploads/2014/07/validacion_cuestionarios.pdf

Bamberger, M. (2012). Introducción a los métodos mixtos de la evaluación de impacto. *Revista interaction*, 3, 1-42. Consultat 11 març de 2020, des de:

<https://www.interaction.org/wp-content/uploads/2019/04/3-Mixed-Methods-in-Impact-Evaluation-SPANISH.pdf>

Besalú, X. (2018). *Propostes per avançar en l'educació intercultural*. Generalitat de Catalunya: Departament d'ensenyament. Consultat 10 gener 2020, des de:

http://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/intercultural/documentacio/Propostes-per-avancar-en-leducacio-intercultural_GT-coordinat-per-en-X.-Besalu.pdf

Bono, R. (2012). *Diseños cuasi-experimentales y longitudinales*. Universitat de Barcelona. Consultat 27 de març 2020, des de:

<http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/30783/1/D.%20cuasi%20y%20longitudinal.es.pdf>

Carpena, A. (2006). Educación socioemocional en la etapa de primaria. Vic: Eumo

Castanyer, M., Camerino, O., i Anguera, M. T. (2013). Métodos mixtos en la investigación de las ciencias de la actividad física y el deporte.. *Apunts. Educació Física i Esports*, 112 (2), 31-36. Consultat 23 març de 2020, des de:

<file:///C:/Users/Acer/Downloads/268185-Text%20de%20article-364050-1-10-20130802.pdf>

Colléll, J i Escudé, C. (2003). La educación emocional. *Revista dels mestres de la Garrotxa*, 19(37), 8-10.

Contreras, O. R., Madrona, P. G., Cecchini, J. A. i García, L. M. (2007). Teoría de una educación física intercultural y realidad educativa en España. *Revista Paradigma*, 28(2), 07-47. Consultat 17 de gener de 2020, des de: https://www.researchgate.net/publication/236677116_Teoria_de_una_educacion_fisica_intercultural_y_realidad_educativa_en_espana

Cuevas, R., Fernández, J.G. i Pastor, J.C. (2009). Educación física y educación intercultural: análisis y propuestas. Ensayos, revista de la Facultad de Educación de Albacete, 24, 15-23. Consultat 19 de desembre de 2019, des de <file:///C:/Users/Acer/Downloads/Dialnet-EducacionFisicaYEducacionInterculturalAnalisisYPro-3282837.pdf>

Departament d'ensenyament (2013). *Document d'orientació sobre l'atenció a la diversitat a l'ESO*. Generalitat de Catalunya. Consultat 13 de gener de 2020, des de: http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0027/f622de9d-a9b0-4fdd-a7dd-2c629eb15315/document_orientacio_atencio_diversitat_eso.pdf

Departament d'ensenyament (2018). *Competències Bàsiques de l'àmbit personal i social. Identificació i desplegament a l'educació secundària obligatòria*. Generalitat de Catalunya. Consultat 8 gener 2020, des de: <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/eso/ambit-personal-social.pdf>

Díaz, L., Torruco, U., Martínez, M., i Varela, M. (2013) La entrevista, recurso flexible y dinámico. *Investigación en educación médica*, 2 (7), 162-167. Consultat 27 de març 2020, des de <https://www.redalyc.org/pdf/3497/349733228009.pdf>

Dilia, M., Tonon, G., i Alvarado, S. V. (2012). *Investigación cualitativa: el análisis temático para el tratamiento de la información desde el enfoque de la fenomenología social*. Universitat de Magdalena. Consultat 3 d'abril 2020, des de: <https://www.redalyc.org/pdf/791/79125420009.pdf>

España, A i Rosés, M (2002). *Osona i la immigració: Estudi Diagnòstic i línies. Pla comarcal dels immigrants d'Osona*. Consell Comarcal d'Osona. Consultat 23 de desembre de 2019, des de: <https://ccosona.cat/pdf/acollida-integracio/osona.pdf>

Flores, G., Prat, M. i Soler, S. (2014). La voz del profesorado de educación física sobre su formación académica ante la realidad multicultural: análisis de la situación y propuestas de mejora. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 17(2), 183-199. Consultat 13 de gener de 2020, des de: [file:///C:/Users/Acer/Downloads/197501-Texto%20del%20art%C3%ADculo-715721-1-10-20140520%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Acer/Downloads/197501-Texto%20del%20art%C3%ADculo-715721-1-10-20140520%20(1).pdf)

Flores, M. E. (2014). *Aplicación de un programa de habilidades psicosociales basado en el autoconocimiento para fortalecer las relaciones interpersonales de los niños y niñas de tercer grado de primaria de la IEP Marvista*. Univesritat de Piura. Consultat 10 d'abril 2020, des de:

https://pirhua.udep.edu.pe/bitstream/handle/11042/1981/MAE_EDUC_119.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Goleman (2006). *The socially intelligent*. Educational Lhadhriship. Association for supervision and currículum development. Consultat 8 gener 2020, des de:

https://cmapspublic2.ihmc.us/rid=1207228817342_1390637911_7833/Goleman-%20Socially%20Intelligent%20Leader.pdf

Hernández, R., Fernández, C., i Baptista, P. (2010). *Metodología de la investigación*. Mèxic: McGRAW-HILL Interamericana.

Institut d'Estadística de Catalunya. Generalitat de Catalunya. Consultat 22 de desembre, des de: <http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?geo=cat&nac=a&b=2>

Janer, M. (2013). Diversitat i competències professionals interculturals. *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 54, 39-48. Consultat 23 de desembre de 2019, des de: <file:///C:/Users/Acer/Downloads/267190-Text%20de%20l'article-362790-1-10-20130723.pdf>

Lagardera, F., i Masciano, A. (2011). Aprendiendo a desanudarse: una práctica psicomotriz introyectiva de autoconocimiento y autorregulación emocional. *Educación Física y contextos críticos*. Universidad Nacional de La Plata. Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación. Consultat 17 de gener de 2020, des de: http://www.memoria.fahce.unlp.edu.ar/trab_eventos/ev.1419/ev.1419.pdf

Leung, J. T., i Shek, D. T. (2011). Quantitative and qualitative approaches in the study of poverty and adolescent development: separation or integration?. *International journal of adolescent medicine and health*, 23 (2), 115-121.

Mallart, J. (2010). Competències educatives. Revisió conceptual, cronològica i bibliogràfica. *Revista Catalana de Pedagogia*, 249-281. Consultat 23 de desembre de 2019, des de: <file:///C:/Users/Acer/Downloads/252230-Text%20de%20l'article-340572-1-10-20120404.pdf>

Navarro, M. (2009). Autoconocimiento y autoestima. *Temas para la educación*. 5, 1-9. Consultat 10 gener 2020, des de: <https://www.feandalucia.ccoo.es/docu/p5sd6409.pdf>

O. Vázquez, M. A. Fernández, N. G. Mora M. Fernández (2012) La sensibilidad intercultural de la población joven andaluza. *Revista de estudios de juventud*.97, 37-51. Consultat 27 de desembre de 2019, des de:
http://www.injuve.es/sites/default/files/revista%2097_2.pdf

Pellicer, I. (2007). *Educación física emocional*. (Treball final de grau. Universitat de Barcelona, Catalunya). Consultat 14 de gener de 2020, des de:
http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/111906/7/TFP_Irene_Pellicer_Educacion_fisica_emocional.pdf

Poradowska (n.d.). Actividades para desarrollar la competencia intercultural en la clase de ELE. Consultat 12 gener 2020, des de:
https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/publicaciones_centros/PDF/manchester_2015-2016/09_poradowska.pdf

Prieto-Flores, Ò., Feu, J., i Casademont, X. (2016). Assessing intercultural competence as a result of internationalization at home efforts: A case study from the nightingale mentoring program. *Journal of Studies in International Education*, 20(5), 437-453. Deardorff, D. K. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization. *Journal of studies in international education*, 10(3), 241-266. Consultat 27 de gener 2020, des de
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1028315316662977>

Quivy, R. i Van Campenhoudt, L. (2005). *Manual de investigación en ciencias sociales*. Consultat 23 de gener 2020, des de <http://www.fapyd.unr.edu.ar/wp-content/uploads/2015/09/manual-de-investigacion-en-ciencias-sociales-quivy-campenhoudt.pdf>

Ruiz, J. I. (2012). *Metodología de la investigación cualitativa*. Bilbao: Universidad de Deusto.

Ruiz, M. P. (2012). *Validación de un instrumento para el estudio de la sensibilidad intercultural en la provincia de Castellón* (Tesis doctoral. Universitat Jaume I, Comunitat Valenciana). Consultat des de
<https://www.tdx.cat/handle/10803/83300#page=19>

Sanhueza, S., Paukner, F., San, V. i Friz, M. (2012). Dimensiones de la competencia comunicativa intercultural (CCI) y sus implicaciones para la práctica educativa. *Revista Folios*, (36), 131-151. Consultat 23 de desembre de 2019, des de:
<http://www.scielo.org.co/pdf/folios/n36/n36a08.pdf>

Segura, A. M. (2003). *Diseños cuasiexperimentales*. Universitat de Antioquia. Consultat 3 d'abril 2020, des de:
http://www.sld.cu/galerias/pdf/sitios/renacip/disenos_cuasiexperimentales.pdf

UNESCO (1996). *La Educación encierra, un tesoro*. Comisión Internacional sobre la Educación para el Siglo XXI. Consultat 8 gener 2020, des de:
https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109590_spa

UNESCO (2013). *Competencias interculturales. Marco conceptual y operativo*. Universitat Nacional de Colombia. Consultat 19 de desembre de 2019, des de:
https://issuu.com/catedraunesconal/docs/competencias_interculturales

Vilà, R. (2006) La dimensión afectiva de la competencia comunicativa intercultural en la educación secundaria obligatoria: escala de sensibilidad intercultural. *Revista de investigación educativa*, 24 (2), 353-372. Consultat 8 gener 2020, des de:
<https://revistas.um.es/rie/article/view/96891/93071>

Walsh, C. (2005). *La interculturalidad en educación*. Perú. Ministerio de Educación. Dirección Nacional de Educación Bilingüe Intercultural. Consultat 19 de desembre de 2019, des de:
<http://repositorio.minedu.gob.pe/bitstream/handle/123456789/3310/La%20interculturalidad%20en%20la%20educaci%c3%b3n.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Walsh, C. (2005). *La interculturalidad en educación*. Perú. Ministerio de Educación. Dirección Nacional de Educación Bilingüe Intercultural. Consultat 12 gener 2020, des de:
<file:///C:/Users/Acer/Downloads/interculturalidad%20critica%20y%20educacion%20intercultural.pdf>

ANNEXOS

9.1. Annex 1. El qüestionari

NOI

NOIA

Nacionalitat:

Preguntes	Gens d'acord	Una mica d'acord	Bastant d'acord	Molt d'acord
Hi ha grups de persones inferiors als altres				
Em sembla bé que algunes persones d'aquest món tinguin més oportunitats que d'altres				
A vegades és positiu utilitzar la força contra altres grups				
Les persones del països subdesenvolupats s'haurien de quedar als seus països				
Les persones que vénen de fora tenen més ajudes que els altres				
Si no hi hagués immigració tindriem menys problemes				
Els immigrants vénen per aprofitar-se dels nostres serveis				
Tinc amics que ells o els seus pares provenen d'altres països				
Reaccio igual davant una persona Catalana que davant d'una persona que prové d'una cultura diferent				
M'interessa aprendre les tradicions d'altres cultures				
És fàcil per mi tenir contacte amb persones d'altres cultures				
Conèixer-me a mi mateix m'ajuda per conèixer millor les altres persones				
Quan no entenc alguna diferència cultural, pregunto el per què d'aquesta diferència				
No tinc prejudicis envers a persones d'altres cultures				
És positiu que en aquest món no tothom tingui les mateixes oportunitats				

Les persones que vénen de fora no fan el suficient esforç per adaptar-se a Catalunya				
Les persones que vénen de fora no tenen suficients estudis per treballar de bones feines				
En el nostre país hi ha molta discriminació				

9.2. Annex 2. L'entrevista

ENTREVISTA UD EMPATITZA

1. Creus que el desenvolupament personal, és a dir, aprofundir sobre el coneixement de les pròpies emocions i la gestió dels pensaments (a través de les primeres activitats que vam realitzar) afavoreix el fet de conèixer millor i empatitzar amb les altres persones? Per què?

2. Creus que es treballa prou als centres educatius? Com es pot treballar a les hores d'EF?

3. Creus que hi ha grups de persones inferiors als altres? Quins? Per què son inferiors? Si és que no, per què no?

4. Creus que hi ha grups de persones superiors als altres? Quins? Per què son superiors? Si és que no, perquè no?

5. Estàs d'acord amb la immigració? Què en penses que hi hagi persones que marxin del seu país i vagin a buscar-se la vida a altres països?

6. Quan penses en immigració què et ve al cap?

7. Què en penses de la gent que ve de fora a Catalunya? (vénen a aprofitar-se dels nostres serveis?, no s'adapten a la nostre cultura?, reacciono igual davant les persones estrangeres que davant les persones d'aquí?)

8. En aquest món, tothom té les mateixes oportunitats (serveis com sanitat o educació, feines, coneixements,...) ?

9. En el nostre país hi ha molta discriminació? Com es veu la discriminació que hi ha?

10. Creus que es treballa la interculturalitat als centres educatius? I com ho podem treballar en EF?

9.3. Annex 3. La unitat didàctica

A les pàgines següents mostro la unitat didàctica que vaig posar en pràctica amb l'explicació de forma detallada de cada sessió.

Tot i aparèixer a les pàgines següents, adjunto també l'enllaç següent perquè d'aquesta manera, podreu veure no només les activitats realitzades a la unitat didàctica sinó que també hi trobareu els instruments d'avaluació utilitzats, un vídeo explicatiu de com vaig realitzar l'avaluació, el material utilitzat durant les sessions, entre d'altres. A més, si navegueu per la web, trobareu imatges i explicacions d'algunes activitats.

Pàgina web mahara: <https://mahara.uvic.cat/view/view.php?id=1578>

	Realitzat per:	Revisat per:	Aprovat per:
Nom i cognoms	Paula Bertran Sanchez	Pere Vila	Pere Vila
Càrrec			

Títol de la unitat	Empatitza, Educació Emocional i Competències Interculturals		
Descripció de la unitat	<p>Aquesta UD proposa un projecte educatiu de 6 hores que permetrà a l'alumnat de 2n d'ESO fer un treball de l'Educació Emocional a través de l'aprenentatge de la competència intercultural.</p> <p>L'educació emocional és una formació bàsica entre els adolescents de la nostra societat, tal i com demostren diferents estudis i projectes. De la mateixa manera, la competència intercultural és de vital importància per raons evidents: (1) la diversitat cultural que trobem a tots els pobles i ciutats de Catalunya; (2) les oportunitats, facilitats i interès que tenen molts adolescents i joves del nostre país per marxar i experimentar noves vivències en altres països.</p> <p>Aquesta UD l'introduïm dins la dimensió d'Expressió Corporal, aquesta dimensió contribueix especialment a la presa de consciència del propi cos i l'acceptació d'un mateix i dels altres. Assolir-la comporta aplicar tècniques de comunicació i expressió corporal, individualment o en grups, per a la millora de la relació i comunicació amb els altres.</p> <p>El projecte que propo tindrà tres blocs principals:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Primer bloc (3h): Qui Sóc? - Coneixement d'un mateix, són activitats basades en el coneixement personal i les pròpies emocions. 2. Segon bloc (3h): Qui Som? - Coneixement de la família pròpia i la de l'altre 3. Tercer bloc (2h): Qui Son? - Coneixement d'elements de la cultura pròpia i la de l'altre. 		
Matèria	Educació Física	Temporització:	
Grup/Curs	2n ESO (els quatre grups)	2n trimestre (2na UD) 6 hores 4 sessions	

Objectius ⁽¹⁾	<p>Coneixement d'un mateix. (CB7)</p> <p>Conèixer la família pròpia i la de l'altre. (CB7)</p> <p>Conèixer elements de la cultura pròpia i la de l'altre. (CB7)</p>
Continguts ⁽²⁾	<p>Relació entre cos i emocions</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valoració de les nostres qualitats com les nostres mancances. - Relaxació de la ment per així poder escoltar el nostre silenci interior. - Coneixement de les realitats diverses que tenim a l'entorn proper i reflexió sobre com els vivim. - Conscienciació de la força i el perill que tenen els judicis prematurs. - Coneixement de realitats més llunyanes i capacitat d'empatitzar amb aquestes realitats. - Conscienciació de les desigualtats que vivim a nivell mundial. <p>(CC8 Valors i contravalors de la societat aplicats a l'esport, CC11 Comunicació i llenguatge corporal, CCD 10 Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo, CCPS3 Capacitats emocionals, CCPS11 Característiques de la societat actual, CCPS13 Actituds i hàbits en la societat i en el món professional, CCPS15 Dinàmiques de cohesió de grup i col·laboratives, CCPS17 Habilitats i actituds per a la participació).</p>
Metodologia	<p>Tot i que les sessions que proposo no segueixen estrictament les pautes marcades en l'Aprenentatge Basat en Projectes (ABP), si que utilitzo l'ABP com a eina metodològica de referència per tirar endavant aquest projecte educatiu, ja que parteixo del repte inicial que és millorar la competència intercultural dels alumnes i seguiré amb les diferents parts que proposa l'ABS que son: : (1) Plantejament - Un repte o pregunta que sigui desafinat per l'alumne; (2) Anàlisi – Investigar per trobar allò que volem descobrir o aprendre; (3) Disseny - Reflexió d'allò que s'ha trobat i decisió entre els alumnes de què es fa; (4) Construcció - Creació de material o realització de tasques específiques; (5) Implementació - Ensenyat el què s'ha fet – Producte final; (6) Manteniment.</p> <p>He decidit utilitzar aquesta metodologia no només per l'impacte educatiu que està tenint l'ABP tan a primària com a secundària, sinó, i sobretot, per les característiques d'aquest estil d'ensenyament, tals i com: Que ajudin als alumnes a entendre el món,</p>

	que tingui un valor democràtic, que fomenti la participació activa dels alumnes, que impliqui un aprenentatge significatiu i que permeti el desenvolupament de les competències bàsiques.	
Atenció a la diversitat ⁽³⁾	<p>Aprenentatge entre iguals</p> <p>Activitats amb diferent grau de complexitat per poder assolir els objectius (gradació)</p> <p>Adaptació de criteris d'avaluació</p> <p>Mesures universals. I addicionals o intenses quan faci falta.</p>	
Avaluació	Criteris d'avaluació	Activitats d'avaluació
	1. Diferencien les emocions que experimenten.	1.1. Al final de la sessió 2 es passarà una diana per tal de fer una autoavaluació.
	2. Son crítics amb ells mateixos i valoren les qualitats i les mancances pròpies.	2.1. A partir de l'autoavaluació que faran al final de la sessió 2.
	3. Son capaços de relaxar-se i mostrar una actitud de silenci i respecte i deixar que els pensaments passin per la ment sense mostrar-los-hi importància.	3.1. A partir d'una graella farem una observació de com els alumnes, individualment, realitzen aquests exercicis. També faran coavaluació amb la mateixa graella.
	4. Diferencien les cultures i reflexionen sobre com les veuen i què en pensen.	4.1. A partir d'una graella farem una observació de com els alumnes, individualment, realitzen aquests exercicis. També faran coavaluació amb la mateixa graella.

	5. Son conscients del que pot fer tenir prejudicis sobre les altres persones.	5.1. A partir d'una graella farem una observació de com els alumnes, individualment, realitzen aquests exercicis. També faran coavaluació amb la mateixa graella.
	6. Son capaços d'entendre que hi ha diversitat cultural.	6.1. A partir d'una graella farem una observació de com els alumnes, individualment, realitzen aquests exercicis. També faran coavaluació amb la mateixa graella.
	7. Coneixen com viuen a altres països i les oportunitats que alguns tenen i que d'altres no poden tenir.	7.1. A partir d'una graella farem una observació de com els alumnes, individualment, realitzen aquests exercicis. També faran coavaluació amb la mateixa graella.
Activitats de recuperació	Kahoot sobre interculturalitat. Vídeo sobre el ioga. Informe de que han après durant la UD.	

⁽¹⁾ Entre parèntesi s'han d'indicar quina/es competències s'estan treballant amb l'objectiu.

⁽²⁾ Entre parèntesi s'han d'indicar quins continguts clau de les CCBB estan associats a aquest contingut.

⁽³⁾ Quines estratègies s'utilitzen per a que tot l'alumnat assoleixi els objectius.

Activitats d'aprenentatge

Sessió 1 (2 hores)		Organització del grup ⁽⁴⁾	Temps ⁽⁵⁾	Atenció diversitat ⁽⁶⁾	Avaluació ⁽⁷⁾	Seguiment ⁽⁸⁾	Observacions
1	Presentació UD (objectius, continguts i criteris d'avaluació) Qüestionari sobre la competència intercultural i autoavaluació (<i>annex 2</i>).	Grup classe	10'			Fet	
	Anar amb bicicleta fins al pavelló de Gurb.		20'	Es prepara una activitat per aquells alumnes que no poden anar fins al pavelló (realització d'un Power Point amb: diferents figures de ioga, explicar			
2	Meditació amb pedres, tindran unes quantes pedres a les mans. 2 minuts amb els ulls tancats, quan tenen un pensament bo han de deixar anar una pedra de la ma dreta i quan en tenen un de dolent de l'esquerra. Després realitzarem una reflexió sobre els pensaments que els hi ha vingut a la ment.	Estacions Grups de 5	15'		Autoavaluació Comparar les fotos a través d'un vídeo de les postures	Fet	
3	<i>Com representaries...?</i> en una bossa hi haurà paperets amb diferents emocions i la que els hi toqui l'hauran de dibuixar.	Estacions Grups de 5	15'			Fet	

4	loga, hi haurà diferents targetes amb el dibuix i breu explicació de cada figura, i hauran de representar-la, s'hauran de fer una foto conforme l'han realitzada.	Estacions Grups de 5	15'	què és i representació de diferents emocions)	s de ioga.	Fet	
5	Relaxació amb la tècnica Alexander.	Estacions Grups de 5	15'			Fet	
6	Tornar amb la bicicleta.		20'				

⁽⁴⁾ Indicar si l'activitat es realitza en grup-classe, grups cooperatius, parelles o individualment.

⁽⁵⁾ Indicar quants minuts es dedicaran a cada una de les activitats.

⁽⁶⁾ Indicar si l'activitat té alguna adaptació per atendre la diversitat o si es modifica o canvia pels PIs.

⁽⁷⁾ Indicar si l'activitat és avaluable i, en cas afirmatiu, si s'avalua amb rúbrica.

⁽⁸⁾ Anotar fet o no fet per tal de poder-ne fer el seguiment.

Sessió 2 (2 hores)		Organització del grup ⁽⁴⁾	Temps ⁽⁵⁾	Atenció diversitat ⁽⁶⁾	Avaluació ⁽⁷⁾	Seguiment ⁽⁸⁾	Observacions
1	Anar amb bicicleta fins al pavelló		20'			Fet	

2	<p><i>Joc de les mirades</i>, ens posarem en rotllana, els alumnes miren a terra i quan diem 1,2,3 han d'aixecar el cap i mirar a un company si les mirades son mútues, hi ha 3 variants , la primera és que el primer que digui el nom de l'altre guanya. La segona és que s'hauran de canviar de lloc sense deixar-se de mirar als ulls. La tercera es que s'hauran de canviar de lloc i a més saludar-se amb un gest de la manera que vulguin.</p>	<p>Dos grups (10 persones per grup aprox)</p>	<p>20'</p>	<p>Es prepara una activitat per aquells alumnes que no poden anar fins al pavelló (realització d'una reflexió sobre punts forts i punts febles de com son com a persona)</p>	<p>Autoavaluació a través de la diana</p>	<p>Fet</p>		
3	<p><i>Joc capes de ceba</i>. Els alumnes tindran tot un pilot de roba i complements repartits per la sala. El primer joc és competitiu i consisteix en que els alumnes, es posin a sobre el màxim de roba possible. Guanya aquell alumne que porti més roba. L'activitat continua de manera reflexiva i és que els alumnes s'hauran de treure la roba fins que quedin com han iniciat l'activitat. La clau de la dinàmica és que mentre es van traient cada peça, han de pensar i escriure una cosa (actitudinal, de comportament, d'estil de vida...) que els hi agradaria treure de la seva vida per poder anar més lleugers.</p>	<p>Grup classe</p>	<p>20'</p>				<p>Fet</p>	
4	<p><i>Batalla mímica</i>. L'alumnat es col·locarà un grup davant de l'altre i haurà de representar diferents emocions fent mímica i ho hauran d'endevinar.</p> <p>Seguidament, la professora dirà l'emoció en veu alta i cada grup haurà de preparar la seva representació, el tercer grup farà de jurat i haurà de decidir quin dels dos grups ho ha fet millor. Primer cada grup farà la seva representació, després el grup que comença farà la</p>	<p>Tres grups (6 persones per grup aprox.)</p>	<p>20'</p>				<p>Fet</p>	

	seva i el segon grup haurà de seguir amb la representació que havien començat.						
5	Tornar en bicicleta		20'			Fet	

Sessió 3 (2 hores)		Organització del grup ⁽⁴⁾	Temps ⁽⁵⁾	Atenció diversitat ⁽⁶⁾	Avaluació ⁽⁷⁾	Seguiment ⁽⁸⁾	Observacions
1	Introducció al bloc 2, explicació dels objectius, continguts criteris d'avaluació i	Grup classe	5'			Fet	
2	Anar al pavelló en bicicleta		20'			Fet	
3	<p><i>Joc dels veïns-bombardeig:</i> cada alumne/a tindrà una imatge d'alguna persona penjada al coll (una persona nascuda al Marroc, una a la Índia, una a Estats Units, una al Congo, una a Finlàndia,...). Estaran en rotllana, un al mig, li preguntarà a algú si li agraden els seus veïns (els dos companys que te a cada costat) si aquest diu que no, haurà de dir a qui li agradaria tenir de veí, i hauran de canviar de lloc ràpidament perquè el del mig buscarà trobar un lloc.</p> <p>Seguidament, la professora demanarà que si hi hagués un bombardeig i només poguéssim salvar a una persona quina seria i després explicarà la vida de cada persona de cada foto i un cop coneguin les vides a veure si canvien d'opinió.</p>	Dos grups	20'	Es prepara una activitat per aquells alumnes que no poden anar fins al pavelló (realitzar un treball	Coavaluació i heteroavaluació a través de la graella d'observació i	Fet	

4	<p>REPTES COOPERATIUS:</p> <p>Els alumnes trobaran unes fitxes que expliquen els diferents reptes que han d'aconseguir assolir.</p> <p>Repte 1: Saltar a corda, tots hauran d'aconseguir fer un salt a la corda.</p> <p>Repte 2: la balla. Tot el grup haurà d'aconseguir passar per sobre.</p> <p>Repte 3: Baixar dels dos bancs, perquè un jugador pugui baixar del banc ha d'aconseguir que la pilota faci un bot dins el cercle.</p> <p>Repte 4: El grup ha de passar, agafats de les mans, de la primera a la última base seguint l'ordre que tenen.</p> <p>Repte 5: Amb diferents cordes hauran de fer 5 tocs amb la pilota, (no es pot tocar amb les mans)</p> <p>Repte 6: Mínim de parts del cos al terra, hauran de fer una figura i aguantar 10 segons.</p>	Estacions (Grups de 6 aprox.)	40'	de recerca sobre els reptes cooperati us)		Fet	
5	Tornar en bicicleta		20'			Fet	

Sessió 4 (2 hores)		Organització del grup ⁽⁴⁾	Temps ⁽⁵⁾	Atenció diversitat ⁽⁶⁾	Avaluació ⁽⁷⁾	Seguiment ⁽⁸⁾	Observacions
1	Introducció al bloc 3, explicació dels objectius, continguts, criteris d'avaluació	Grup classe	5'			Fet	
2	Anar fins el pavelló en bicicleta		20'			Fet	
2	<p>Joc del món: : Inicialment es faran unes preguntes individualment per reflexionar.</p> <p>Seguidament es col·locaran en grups. Cada grup tindrà una peça que serà per col·locar al mapa (i cada vegada haurà d'anar agafant). Hi haurà una bossa amb diferents papers, el grup que li toqui agafarà un paper, aquest pot ser pregunta o joc. Si és pregunta, la professora la llegirà en veu alta i tots els grups l'hauran d'intentar respondre. Si surt joc, hauran de jugar entre ells i serà el guanyador del joc el que sumarà 2 punts. A més, el grup que endevini de quin país és aquell joc sumarà 3 punts més.</p> <p>(Els jocs estaran explicats en unes targetes i seran els mateixos alumnes qui hauran de llegir-se'l i explicar-lo als companys).</p>	4 grups de 5 persones aprox.	45'	Es prepara una activitat per aquells alumnes que no poden anar fins al pavelló (respondre les mateixes preguntes que	Coavaluació i heteroavaluació a través de la graella d'avaluació.	Fet	

				realitzarem al joc i recerca de jocs del món)			
3	Reflexió sobre l'activitat, realització del qüestionari, reflexió de les respostes i valoració de la UD.	Grup classe	10'			Fet	
4	Tornar en bicicleta		20'			Fet	

9.4. Annex 4. Les entrevistes completes

Entrevistada 1

1. Creus que el desenvolupament personal, és a dir, aprofundir sobre el coneixement de les pròpies emocions i la gestió dels pensaments (a través de les primeres activitats que vam realitzar) afavoreix el fet de conèixer millor i empatitzar amb les altres persones? Per què? Jo crec que sí, ens va afavorir molt perquè sempre des del meu punt de vista es per fer esport però també fer cohesió de grup. Però la veritat és que sí, per exemple ens les primers activitats, concretament quan vam fer meditació amb pedres, que havíem de jutjar si els pensaments que ens venien eren bons o dolents, doncs jo crec que ens va servir per conèixer-nos a nosaltres mateixos i per tant, jo, que personalment penso que vaig mostrar atenció, em va servir per conèixer-me molt més i que indirectament això ens ha servit per empatitzar amb les altres persones. Així doncs, penso que sí que ens ha afavorit.

2. Creus que es treballa prou als centres educatius? Com es pot treballar a les hores d'EF? Jo crec que sí que es treballa prou als centres educatius i ja m'agrada com ho fem. Tampoc canviaria res de què fem a educació física, està molt ben pensat perquè fem tots els esports i hem fet aquesta unitat d'empatitza.

3. Creus que hi ha grups de persones inferiors als altres? Quins? Per què son inferiors? Si és que no, per què no? Tots som iguals

4. Creus que hi ha grups de persones superiors als altres? Quins? Per què son superiors? Si és que no, perquè no? Tots som iguals

5. Estàs d'acord amb la immigració? Què en penses que hi hagi persones que marxin del seu país i vagin a buscar-se la vida a altres països? Jo estic d'acord amb la immigració penso que aquestes persones son molt valentes, que tinguin el coratge de deixar-ho tot i vagin a buscar-se una nova vida, una vida "millor" per la seva família, o sols. També penso que si marxen moltes persones d'un país perquè en aquell país hi ha guerra també seria intentar arreglar, tot i que no sé com ho podríem fer. Però tampoc arreglem res agafant unes persones i portant-les a un altre lloc perquè aquest lloc doncs, acabarà col·lapsat. Potser el que s'hauria de fer és intentar arreglar el país o el lloc que sigui que no s'hi pot viure, no sé, per estar TOTS bé. No estic encontre, eh, que vinguin, però la solució no de marxar doncs, penso que també s'hauria de mirar d'arreglar-ho.

6. Quan penses en immigració què et ve al cap? Jo quan penso en immigració em ve al cap els ocells que van d'un costat a l'altre en onada per buscar un lloc millor. Perquè on visc jo, a Muntanyola, hi ha molts ocells i això fa que hi m'hi faci pensar

7. Què en penses de la gent que ve de fora a Catalunya? (vénen a aprofitar-se dels nostres serveis?, no s'adapten a la nostre cultura?, reacciono igual davant les persones estrangeres que davant les persones d'aquí?) Començo per vénen a aprofitar-se dels nostres serveis? jo crec que no, busquen un lloc millor per viure i si no tenen res i necessiten, no se si no tenen res, per exemple aquí Catalunya, si no tens res, ni diners ni res, no te'n podràs sortir, Bueno hauràs de buscar un treball, una casa

que t'ajudi a enfortir-te'n, el primer és ajudar-los crec jo. Jo crec que NO s'aprofiten dels nostres serveis.

8. En aquest món, tothom té les mateixes oportunitats (serveis com sanitat o educació, feines, coneixements,...) ? No tothom te les mateixes oportunitats, no m'agrada dir-ho, perquè jo voldria que tothom tingues les mateixes oportunitats, però segurament si que es veritat, no m'hi he trobat jo, no he viscut tant, no tinc tan coneixement però jo crec que, ningú te les mateixes oportunitats, si que es veritat que quan ets més ric, tens mes oportunitats perquè tens més diners i pots fer més coses i la gent que es mes pobre no te tantes oportunitats, hauria de caviar? Si, però la veritat es que es així, i ja et dic, s'hauria de canviar.

9. En el nostre país hi ha molta discriminació? Com es veu la discriminació que hi ha? Jo crec que molta no ho se, però si que n'hi ha una mica, en el fet que aquest es de color, o aquest és àrab jo crec que si que hi ha una mica de discriminació i això s'hauria de canviar. I es veu amb això que les diferents diguem-ne d'aspecte, i crec que això fa molt a les persones i no se si es el nostre instint que s'hauria de canviar, i si, la discriminació es veu així, amb l'aspecte.

10. Creus que es treballa la interculturalitat als centres educatius? I com ho podem treballar en EF? Jo crec que si que es treballa, o al menys s'intenta, potser si que s'hauria de treballar més, i d'aquesta manera canviaríem alguna cosa en aquest món que s'hauria de canviar, com la discriminació. I jo crec que per treballar-ho en EF es que si un alumne de la classe ve d'un altre lloc o es diferent que els altres però en aspecte positiu, perquè pot aportar coses, si te algun per exemple, algu que ve de la xina, i té un ball de la xina doncs ens el pot ensenyar, ho he dit una mica així, no hi he pensat gaire (riures).

Entrevistat 2

1. Creus que el desenvolupament personal, és a dir, aprofundir sobre el coneixement de les pròpies emocions i la gestió dels pensaments (a través de les primeres activitats que vam realitzar) afavoreix el fet de conèixer millor i empatitzar amb les altres persones? Per què? Jo crec que si perquè ets sincer amb tu mateix i et sents alliberat a l'hora de relacionar-se amb les altres persones.

2. Creus que es treballa prou als centres educatius? Com es pot treballar a les hores d'EF? Jo crec que en els centres educatius no es treballa gaire. ho treballaria fent activitats sobre la nostra cultura i la d'un altra país.

3. Creus que hi ha grups de persones inferiors als altres? Quins? Per què son inferiors? Si és que no, per què no? Jo crec que sí que hi han grups inferiors majoritàriament perquè no tenen tants diners tot i que crec que això no hauria de passar.

4. Creus que hi ha grups de persones superiors als altres? Quins? Per què son superiors? Si és que no, perquè no? Si que hi han grups superiors els altres normalment els que tenen més diners.

5. Estàs d'acord amb la immigració? Què en penses que hi hagi persones que marxin del seu país i vagin a buscar-se la vida a altres països? Jo si que estic d'acord amb la immigració perquè penso que si marxen del seu país és perquè en el seu país passa algú normalment marxen perquè hi ha guerra i penso que en aquestes situacions tothom marxaria.

6. Quan penses en immigració, què et ve al cap? Que hi ha gent que busca millor vida perquè en els seu país o ells tenen problemes.

7. Què en penses de la gent que ve de fora a Catalunya? (vénen a aprofitar-se dels nostres serveis?, no s'adapten a la nostre cultura?, reacciono igual davant les persones estrangeres que davant les persones d'aquí?) Els immigrants que estan aquí a Catalunya penso que no vénen pas a aprofitar se sinó que creuen que es un país sense problemes i això penso que és molt bo per Catalunya. Jo crec que no s'adapten a la nostra cultura perquè ells ja en tenen i no cal pas que la canviïn.

8. En aquest món, tothom té les mateixes oportunitats (serveis com sanitat o educació, feines, coneixements,...) ? El lloc de naixement contribueix en el nombre d'oportunitats que un té? Nosaltres em nascut en uns anys que els diners ho fan tot i si la família no te diners haurà de treballa més.

9. En el nostre país hi ha molta discriminació? Com es veu la discriminació que hi ha? En el nostre país no hi ha molta discriminació però sempre veus la gent que no els accepta perquè els miren amb mala cara o els hi falten el respecte.

10. Creus que es treballa la interculturalitat als centres educatius? I com ho podem treballar en EF? Jo crec que s'hauria de treballa bastant més jo ho treballaria fent activitats relacionades amb cultures d'altres països.

Entrevistat 3

1. Creus que el desenvolupament personal, és a dir, aprofundir sobre el coneixement de les pròpies emocions i la gestió dels pensaments (a través de les primeres activitats que vam realitzar) afavoreix el fet de conèixer millor i empatitzar amb les altres persones? Per què? Sí, perquè si et coneixes a tu mateix serà més fàcil saber com són les altres persones.

2. Creus que es treballa prou als centres educatius? Com es pot treballar a les hores d'EF? No i jo crec que s'haurien de fer més activitats com les que fèiem amb la Paula.

3. Creus que hi ha grups de persones inferiors als altres? Quins? Per què son inferiors? Si és que no, per què no? No tothom és igual i té els mateixos drets.

4. Creus que hi ha grups de persones superiors als altres? Quins? Per què son superiors? Si és que no, perquè no? No, perquè tothom és igual.

5. Estàs d'acord amb la immigració? Què en penses que hi hagi persones que marxin del seu país i vagin a buscar-se la vida a altres països? No ,perquè jo crec que tots els països haurien de donar oportunitats a la seva gent per viure i que no se'n hagin de anar del seu país.

6. Quan penses en immigració, què et ve al cap? Les notícies.

7. Què en penses de la gent que ve de fora a Catalunya? (vénen a aprofitar-se dels nostres serveis?, no s'adapten a la nostre cultura?, reacciono igual davant les persones estrangeres que davant les persones d'aquí?) Jo crec que només molts pocs vénen a aprofitar se dels serveis i no s'adapten a la cultura, la majoria només volen viure bé, però només es veuen els primers que he dit i això dona molt mala imatge a tots.

8. En aquest món, tothom té les mateixes oportunitats (serveis com sanitat o educació, feines, coneixements,...) ? El lloc de naixement contribueix en el nombre d'oportunitats que un té? si, per molt injust que sigui si neixes a un país pobre no tens tantes oportunitats com si neixes a un país ric.

9. En el nostre país hi ha molta discriminació? Com es veu la discriminació que hi ha? Si, es veu molt només has de mirar el resultat de les últimes eleccions.

10. Creus que es treballa la interculturalitat als centres educatius? I com ho podem treballar en EF? No, i jo crec que això s'hauria de treballar a tutoria.

Entrevistada 4

1. Creus que el desenvolupament personal, és a dir, aprofundir sobre el coneixement de les pròpies emocions i la gestió dels pensaments (a través de les primeres activitats que vam realitzar) afavoreix el fet de conèixer millor i empatitzar amb les altres persones? Per què? Jo crec que si perquè si tu et coneixes millor després podràs gestionar millor les teves emocions i saber els teus punts febles i els teus punts forts.

2. Creus que es treballa prou als centres educatius? Com es pot treballar a les hores d'EF? Jo crec que es treballa suficientment per poder millorar dia a dia i a educació física potser hauríem de treballar mes amb exercicis d'equip

3. Creus que hi ha grups de persones inferiors als altres? Quins? Per què son inferiors? Si és que no, per què no? Persones inferiors no n'hi ha però si que hi ha un col·lectiu de persones que fa sentir inferior als altres i això fa que hi hagi la figura del marginat.

4. Creus que hi ha grups de persones superiors als altres? Quins? Per què son superiors? Si és que no, perquè no? No crec que hi hagi gent superior als altres però si que hi ha persones amb qualitats unes qualitats o d'altres.

5. Estàs d'acord amb la immigració? Què en penses que hi hagi persones que marxin del seu país i vagin a buscar-se la vida a altres països? si que hi estic d'acord perquè és una cosa bona per el país ja que això fa créixer per exemple l'economia, però per altra banda em sap greu perquè això vol dir que hi ha problemes en el seu país.

6. Quan penses en immigració, què et ve al cap?Que al seu país tenen molts problemes

7. Què en penses de la gent que ve de fora a Catalunya? (vénen a aprofitar-se dels nostres serveis?, no s'adapten a la nostre cultura?, reacciono igual davant les persones estrangeres que davant les persones d'aquí?) Jo penso que la gent que ve de fora és perquè vol tenir un futur millor i que mica en mica s'integren a la nostra cultura, al nostre idioma

8. En aquest món, tothom té les mateixes oportunitats (serveis com sanitat o educació, feines, coneixements,...) ? Per desgràcia no perquè hi ha gent no es pot permetre que els seus fills puguin anar a l'escola i el lloc on es neix si que marca molt el futur de la persona.

9. . En el nostre país hi ha molta discriminació? Com es veu la discriminació que hi ha? En l'ambient que jo em moc no hi ha molta discriminació. Però la discriminació pot ser cap a molta gent, com per exemple cap a la dona, per sort mica en mica va desapareixent.

10. Creus que es treballa la interculturalitat als centres educatius? I com ho podem treballar en EF? En el meu institut hi ha poques cultures i les persones que son d'una altre cultura estan molt ben integrats i per tant no puc respondre molt be aquesta pregunta